

ต้นฉบับงานวิจัย เอกสารมีชุดเดียว
ใช้แล้วโปรดส่งคืน ฝ่าย 1

รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรี
ภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย

สาขา

การท่องเที่ยว

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสนอ

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
กระทรวงพาณิชย์

**ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรี
ภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย
สาขา ก่อ่งเทียว**

**ต้นฉบับงานวิจัย เอกสารมีชุดเดียว
ใช้แล้วโปรดส่งคืน ฝ่าย 1**

**ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

**โครงการวิจัย เรื่อง ผลกระทบต่อการค้าบริการ
จากการเปิดเสรีภาพหลังจากการ
เจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย
สาขา : บริการการท่องเที่ยว**

หัวหน้าโครงการ

รศ.ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย

ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล

รายชื่อนักวิจัยเศรษฐศาสตร์

อาจารย์ ดร.ศุภชัย ศุภชลาศัย

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อนักวิจัยกฎหมาย

อาจารย์ อรพรรณ พนัสพัฒนา

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยวิจัย

น.ส. ศันต์ฉาญ เทวรินทร์ภักดี

นายเจดิมชัย กีกเกียรติกุล

คำนำ

การศึกษาวิจัยโครงการเรื่อง ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรี
ภายหลังจากการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย เป็นโครงการที่ศูนย์วิจัยกฎหมายและ
การพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับเงินสนับสนุนการศึกษาวิจัยจาก
กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ในการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
(General Agreement on Trade in Services) ข้อเสนอของประเทศต่าง ๆ
กฎหมายภายในของประเทศไทย ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ เพื่อหา
ข้อสรุปเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดท่าทีของประเทศไทย

เพื่อให้สามารถบรรลุผลดังกล่าวได้ โครงการวิจัยนี้จำเป็นต้องอาศัยวิชาการ
หลายสาขาเข้ามาศึกษาร่วมกัน (Interdisciplinary Research) โดยเฉพาะ
วิชาการทางเศรษฐศาสตร์ เข้ามาศึกษาร่วมกับกฎหมายทั้งที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ
และกฎหมายภายในโดยเฉพาะกฎหมายไทย

ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็น
ประโยชน์ต่อกระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานราชการต่างๆ และภาคเอกชนต่อไปในอนาคต

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

คำนำ

วิธีการศึกษาวิจัย

บทที่ 1 การค้าบริการภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ	1
1.1 ความเป็นมาและหลักการสำคัญในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ	1
1.2 โครงสร้างและหลักการทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ	4
1.3 หลักการสำคัญของความตกลงที่นำมาปรับใช้ในสาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว	29
บทที่ 2 ภาวะทางกฎหมายและผลกระทบของการค้าบริการในปัจจุบัน	34
2.1 ภาวะทางกฎหมายของการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว	34
2.1-ก กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง	34
2.1.1 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535	34
2.1.2 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281	36
2.1.3 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521	38
2.1.4 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2478	39
2.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520	40
2.1-ข ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	43
2.2 ผลทางกฎหมาย	45
บทที่ 3 ภาวะทางเศรษฐกิจและผลกระทบของการค้าและบริการ	50
3.1 ความสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจไทย	50
3.2 ภาพรวมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทย	51
3.3 ธุรกิจการโรงแรม	53
3.4 ผลกระทบจากการเปิดธุรกิจโรงแรมตามความตกลง GATS	59
3.5 ธุรกิจนำเที่ยว	60

3.6 ผลกระทบจากการเปิดธุรกิจนำเข้าเที่ยวตามความตกลง GATS	61
3.7 มัลลเทศ์	62
3.8 ผลกระทบมัลลเทศ์อาชีพหากมีการเปิดเสรีตาม GATS	64
(ตารางทางเศรษฐกิจศาสตร์)	65
 บทที่ 4 บทสรุปและแนวทางการเปิดเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ	90
4.1 สรุปผลการศึกษาทางเศรษฐกิจศาสตร์	90
4.2 สรุปผลการศึกษาทางกฎหมาย	92

ภาคผนวก

วิธีการศึกษาวิจัย

ผลกระทบต่อการค้าบริการ

จากการเปิดเสรีภาพหลังจากการ

เจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย

สาขา : บริการการท่องเที่ยว

วิธีการศึกษาวิจัย

ผลกระทบต่อการค้าบริการ

จากการเปิดเสรีภายหลังจากการ

เจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย

1. หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจภาคบริการมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย สัดส่วนร้อยละของภาคบริการมักจะสูงกว่าสัดส่วนร้อยละของภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลผลิตประชาชาติ ประเภทและรูปแบบบริการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของการค้าบริการจะเพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับการขยายตัว และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อประเทศหนึ่ง ๆ มีการขยายตัวและการพัฒนาการผลิตและการค้าสินค้าต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศด้วยแล้ว บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็จะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ หลาย ๆ ประเทศสามารถพัฒนาความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบในด้านการบริการโดยเฉพาะ จนนำความสำเร็จมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมได้ ดังนั้นภาคบริการจะยังคงมีความสำคัญต่อการขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเทศเหล่านี้จะสามารถเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตบริการในประเทศ และที่มาจากต่างประเทศได้ในลักษณะใด

เมื่อพิจารณาแนวโน้มการค้าบริการที่เกิดขึ้นในระหว่างประเทศต่าง ๆ แล้วจะพบว่า การค้าบริการมีลักษณะเป็นการให้บริการข้ามพรมแดนมากขึ้นทำให้การกำหนดขอบข่ายข้อแตกต่างระหว่างการค้าบริการในพรมแดน และการค้าบริการข้ามพรมแดนเริ่มไม่ชัดเจนเหมือนแต่ก่อน นอกจากนี้การเปิดเสรีด้านการค้าบริการระหว่างประเทศอย่างเป็นลำดับ จะประสบกับอุปสรรคทางด้านกฎหมาย มาตรการและข้อจำกัดต่าง ๆ ภายในซึ่งปกป้องประโยชน์หรือสงวนการค้าบริการนี้ให้กับคนชาติของตน ประเทศต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดร่างกฎระเบียบ และข้อบังคับเพื่อควบคุมกำกับ เพื่อให้การค้าบริการระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างมีระเบียบวินัย ทั้งนี้โดยจัดให้มีการเจรจาทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี เพื่อจัดร่างกรอบความตกลงพหุภาคี สำหรับการค้าบริการ สำหรับให้ประเทศต่าง ๆ ถือปฏิบัติต่อไป

การค้าบริการได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการเจรจามultilateral แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะผลักดันให้มีการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ในเรื่องการค้าบริการในระดับระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการขยายการค้าบริการระหว่างประเทศภายใต้เงื่อนไขของความเปิดเผยและการเปิดเสรีตามลำดับ บทวิจัยนี้ได้ศึกษาโดยอาศัยความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเป็นหลักในการพิจารณา เพื่อวัดและประเมินผลกระทบที่ประเทศไทยจะต้องรับและต้องปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวโดยจะพิจารณาจากหลักการสำคัญดังนี้คือ

1. หลักความโปร่งใส (Transparency)
2. หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง และการไม่เลือกปฏิบัติ (Most-Favoured-Nation Treatment and Non-Discrimination)
3. หลักการเรื่องสิทธิของประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าร่วมมากขึ้นในเรื่องการค้าบริการ (Increasing Participation of Developing Countries)
4. หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)
5. หลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access)
6. หลักการอุดหนุน (Subsidies)

ในปัจจุบันการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการเสนอ Annex แนบท้ายเพื่อขอความในข้อของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติแม่บทและประเด็นในการเจรจาเป็นกรอบของการอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุป เหตุผลของการศึกษาในเรื่องนี้มุ่งหมายที่จะดูข้อบกพร่องต่าง ๆ ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งจะทำการวิจัยยังเป็นแค่ร่างความตกลงอยู่ว่ามีบทบัญญัติในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร หากนำมาใช้กับกรณีของประเทศไทยจะต้องมีการเตรียมการรับมือพัฒนาอย่างไร ทั้งในระดับระหว่างประเทศและในระดับภายใน ซึ่งอาจจะจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในต่าง ๆ

เมื่อแนวโน้มในการเปิดตลาดการค้าอย่างเสรีทางด้านการค้าบริการระหว่างประเทศมีมากขึ้นประเทศไทยก็อาจจะได้รับผลกระทบจากข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาถึงศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันหากมีการเปิดเสรีตามลำดับ ตลอดจนผลดีผลเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเข้ามาเป็นสมาชิกของความตกลง

อนึ่ง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงโครงสร้างกฎหมายภายใน ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พิจารณาถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายอื่นอาจเกี่ยวข้อง ตลอดจนได้พิจารณาถึงกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกอีกด้วย

บทที่ 1

การคำนวณการภาษีได้ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการคำนวณการ

บทที่ 1

การค้าบริการภายใต้ความตกลงทั่วไป ว่าด้วยการค้าบริการ

1.1 ความเป็นมา และหลักการสำคัญในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services -GATS)

การค้าบริการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันอย่างมาก ในสังคมนระหว่างประเทศในปัจจุบัน แต่เดิมการค้าสินค้าเป็นการค้ารูปแบบเดียวที่มีความสำคัญ แต่ในปัจจุบันการค้าบริการเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก แต่ถึงขนาดกฎเกณฑ์หรือกติกาในเรื่องการค้าบริการนี้ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าสินค้าได้ถูกกำหนดขึ้นภายใต้ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) ซึ่งจะต้องมีการเจรจาในรูปของการประชุมการค้าหลายฝ่าย เพื่อเจรจาต่อรองภายใต้ความตกลงดังกล่าว ดังนั้นในการประชุมการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยนี้ จึงได้มีการริเริ่มให้มีการเจรจาทางการค้าบริการขึ้นด้วย

ในการเตรียมการประชุมการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเตรียมการเจรจาการค้ารอบนี้ขึ้น (Preparatory Committee) โดยได้มีการประชุมครั้งแรกในเดือนมกราคม พ.ศ. 2529 เพื่อจัดทำร่างปฏิญญารัฐมนตรีในเดือนกันยายน พ.ศ. 2529 ได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศภาคี GATT ที่เมืองปุนตา เอล เอสเต (Punta del Este) ณ ประเทศอุรุกวัย ซึ่งผลของการประชุมก็คือ ได้มีการจัดทำปฏิญญารัฐมนตรี (Ministerial Declaration) เป็นที่น่าสังเกตว่า ส่วนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการค้าบริการนี้เป็นการตกลงกันระหว่างรัฐมนตรีที่เป็นผู้นำของประเทศที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุม แต่มิได้เป็นการกระทำในฐานะของประเทศที่เป็นภาคี GATT ดังนั้นจึงผูกพันแต่เฉพาะประเด็นที่จะต้องเจรจาตามที่ได้ตกลงกันไว้

โครงสร้างของปฏิญญารัฐมนตรีนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาการค้าประเภทสินค้าและส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาการค้าประเภทบริการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาการค้าประเภทสินค้าได้มีการพิจารณาประเด็นเก่า (Old Issues) ซึ่งตั้งเป็นปัญหาค้างค้างคู่ในการเจรจารอบโตเกียว เช่น ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน (Safeguard Measures) ปัญหาสินค้าเกษตร ปัญหาสินค้าเกษตรกรรม การขาดดุลทุนและภาษีศุลกากร ประสิทธิภาพของกระบวนการระงับข้อพิพาท และกลไกต่าง ๆ ของ GATT ส่วนประเด็นใหม่ (New Issues) ก็ได้แก่ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องของมาตรการลงทุนที่เกี่ยวเนื่องกับการค้า (Trade Related Investment Measures) และการค้าบริการ

สำหรับการเจรจา เรื่องการค้าบริการนั้นนับเป็นประเด็นใหม่ ที่นำมาบรรจุเข้าไว้ในการเจรจามหาคีรอนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนที่สองของปฏิญญารัฐมนตรีว่าด้วยการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยซึ่งสาระสำคัญของส่วนที่ 2 ว่าด้วยการเจรจาการค้าบริการนั้นมุ่งที่จะให้มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับและวินัยเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศ เพื่อขยายการค้าภายใต้เงื่อนไขของความโปร่งใสและให้มีการเปิดเสรีตามลำดับ เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า และเพื่อการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา แต่ทั้งนี้จะต้องเคารพต่อกฎหมาย และข้อบังคับภายในของประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าบริการกับ ทั้งต้องคำนึงถึงการดำเนินการขององค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

เพื่อให้การดำเนินการบรรลุผล จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรสำหรับการเจรจาดังนี้เรียกว่า คณะกรรมการเจรจาการค้า (Trade Negotiation Committee-TNC) ซึ่งประกอบด้วย คณะทำงาน 2 คณะ คือ กลุ่มเจรจาว่าด้วยการค้าสินค้า (Group of Negotiation on Goods-GNG) และกลุ่มเจรจาว่าด้วยการค้าบริการ (Group of Negotiation on Services-GNS)

กลุ่มเจรจาว่าด้วยการค้าบริการ ได้ดำเนินการหารือเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของงาน โดยมีประเด็นพิจารณาเกี่ยวกับว่าจะกำหนดกรอบความตกลงของภาคี สำหรับการค้าบริการก่อนแล้ว จึงกำหนดสาขาการบริการที่จะรวมไว้ภายใต้กรอบงานความตกลงภายหลัง หรือควรที่จะกำหนดสาขาบริการขึ้นก่อน แล้วจึงพิจารณากรอบความตกลงสหภาคี

ภายหลัง ในที่สุดกลุ่มเจรจาฯ ตกลงที่จะทำร่างกรอบความตกลงพหุภาคี สำหรับการค้าบริการ ขึ้นก่อนโดยประมวลสาระสำคัญจากข้อเสนอของประเทศต่าง ๆ ที่ยื่นเสนอต่อที่ประชุม กลุ่มเจรจาฯ และร่างกรอบดังกล่าวจะใช้เป็นเอกสารการเจรจาต่อไป

กลุ่มเจรจาการค้าบริการได้ใช้เวลาเจรจา เพื่อจัดทำกรอบความตกลงเกี่ยวกับการค้าบริการตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2529 จนสามารถสรุปความตกลงได้ในที่สุดเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2536 ใช้เวลาเจรจนานถึง 7 ปีได้ ความตกลงเรียกว่า ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (The General Agreement on Trade in Services-GATS) ซึ่งจะใช้เป็นแม่บทหรือพื้นฐานของการค้าบริการ ในการศึกษาวิจัยจะยึดถือความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ดังกล่าวเป็นสำคัญ

เรื่องการเจรจาเรื่องการค้าบริการ เป็นการตกลงกันระหว่างรัฐมนตรีผู้แทนของประเทศที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุม แต่มิได้เป็นการกระทำในฐานะของประเทศภาคีของ GATT ทั้งนี้เนื่องจากขอบเขตของ GATT จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของสินค้าเท่านั้น ประเทศกำลังพัฒนาจึงพยายามแยกแยะระหว่างสินค้ากับบริการให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการคุ้มครองแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับบริการ อย่างไรก็ตามปณิญารัฐมนตรีกำหนดว่า รัฐมนตรีรัฐสมาชิก GATT จะต้องหารือกันเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้ความตกลง รวมทั้งการเปิดตลาดการค้าบริการตามที่ผู้เจรจาแสดงเจตนาในเรื่องข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ต่าง ๆ ซึ่งจะออกมาในรูปของตารางข้อผูกพัน (Schedules of Specific Commitments หรือ Schedules of Binding)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เจรจาเรื่องการค้าบริการจะต้องเจรจาตามประเด็นที่กำหนดไว้ในปณิญารัฐมนตรี การที่ผู้เจรจาเข้าร่วมเจรจายังไม่ก่อให้เกิดผลผูกพันตามกฎหมายแต่เป็นเพียงผู้เจรจาไม่ควรจะกระทำการใดอันเป็นการตรงกันข้าม หรือผิดไปจากสิ่งที่เจรจา โดยยึดหลักสุจริต (Good Faith) ในเรื่องนี้จะเห็นได้จากแนวปฏิบัติในเรื่องสนธิสัญญาทั่วไป ในสนธิสัญญาทั่วไปแม้ผู้เจรจาจะได้ลงนามในสนธิสัญญานั้นแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศผู้เจรจายังไม่ผูกพันต่อสนธิสัญญานั้นตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่จะกระทำการใดอันเป็นการขัดต่อหลักการที่ปรากฏในสนธิสัญญาไม่ได้ เพราะขัดกับ หลักสุจริต การที่ผู้เจรจาส่งเจตนาในเรื่องข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ในรูปของ Schedules of Binding ต่าง ๆ ในส่วนของการค้าบริการเป็นเรื่องการส่งเจตนาฝ่ายเดียวของรัฐที่กระทำการในฐานะผู้เจรจา ว่าตนจะแสดงพันธกรณี

คล้ายคลึงกับการแสดงคำมั่น ซึ่งมีผลที่จะผูกมัดคู่เจรจา หากความตกลงนี้มีผลใช้บังคับ ความตกลงจะมีผลใช้บังคับต่อเมื่อได้มีการลงนามและให้สัตยาบันแล้ว ซึ่งในกรณีหลังแล้วแต่ แนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎหมายรัฐธรรมนูญว่าความตกลงใดจะต้อง มีการให้สัตยาบัน

1.2 โครงสร้างและหลักการของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

โครงสร้างของความตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการค้าบริการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 6 หมวดด้วยกันคือ

- หมวดที่ 1 ว่าด้วยขอบเขตและคำนิยาม (Scope and Definition)
- หมวดที่ 2 ว่าด้วยพันธกรณีและข้อวินัยทั่วไป (General Obligations and Disciplines)
- หมวดที่ 3 ว่าด้วยข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments)
- หมวดที่ 4 ว่าด้วยการเปิดเสรีตามลำดับ (Progressive Liberalization)
- หมวดที่ 5 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบัน (Institutional Provisions)
- หมวดที่ 6 ว่าด้วยบทบัญญัติสุดท้าย (Final Provisions)

ในการวิเคราะห์หลักกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในเอกสารดังกล่าว จะมีได้วิเคราะห์ เรียงตามมาตรา แต่จะพิจารณาหลักการสำคัญต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอารัมภบท และชี้ให้เห็นว่า หลักการดังกล่าวจะถูกทำให้เป็นวิธีการที่สามารถจะนำมาปฏิบัติได้อย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป้าหมายของการวิเคราะห์ประสงค์จะชี้ให้เห็นหลักการและวิธีการที่จะทำ ให้หลักการนั้นเกิดผลปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายนั่นเอง

ถ้าพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ปรากฏอยู่ในอารัมภบทของปฏิญญารัฐมนตรี จะพบว่า วัตถุประสงค์สำคัญของการค้าบริการคือ การสร้างกฎเกณฑ์ในด้านนี้เพื่อ

- (1) ขยายการค้าบริการ โดยให้หลักการค้าเสรีภายใต้เงื่อนไขของความโปร่งใส และการเปิดเสรีตามลำดับ

- (2) สร้างสิทธิและหน้าที่ในลักษณะที่สมดุล เพื่อประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยคำนึงถึงเป้าหมาย และนโยบายของรัฐ
- (3) ให้สิทธิแก่รัฐในการออกกฎระเบียบภายใน เพื่อตอบสนองค่านโยบายภายในของรัฐและคำนึงถึงระดับของการพัฒนาของกฎเกณฑ์ ในเรื่องการค้าบริการในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา หมายความว่า กฎเกณฑ์ในการค้าบริการระหว่างประเทศ จะต้องเคารพต่อกฎหมายภายในของประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าบริการด้วย
- (4) ให้ความสะดวกแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการมีส่วนร่วม ในเรื่องการค้าบริการ และการขยายการค้าบริการเพื่อส่งออก และจะต้องคำนึงถึงความลำบากหรืออุปสรรคของประเทศกำลังหรือด้อยพัฒนา เป้าหมายสำคัญ คือ การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นได้ถูกนำไปปฏิบัติ หรือนำไปสู่วิธีการอย่างไร เพื่อความสะดวกในการเข้าใจจะขอแสดงตารางความเกี่ยวพันของข้อบทในเรื่องการค้าบริการกับหลักการทั้งสี่ที่เกี่ยวข้องข้างต้น

ตารางแสดงความคิดเห็นของหลักการ และ ข้อบทในร่างการค้าบริการ

ข้อบทที่เกี่ยวข้อง	หลักการค้าเสรี	หลักสมมูลของสิทธิและหน้าที่ของรัฐ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐ	สิทธิและหน้าที่ของรัฐในการ ลดกฎระเบียบภายใน	สิทธิของประเทศกำลังพัฒนา ในการเข้าร่วมมากขึ้นใน เรื่องการค้าบริการ
Part II General Obligation and Disciplines	Art. II Most-Favoured-Nation Treatment - Annex on Art.II Exemptions Art.III Transparency Art.V Economic Integration Art.VI Domestic Regulation Art.VII Recognition Art.IX Business Practices Art.XI Payments and Transfers Art.IV Subsidies	Art. III bis Disclosure of Confidential Information Art. VIII Monopolies and Exclusive Service Suppliers Art. X Emergency Safeguard Measures Art. XII Restrictions to Safeguard the Balance of Payments. Art. XIII Government Procurement	Art. XIV General Exceptions Art. XIV bis Security Exceptions -Decision Concerning Art. XIV bis	Art. IV Increasing Participation of Developing Countries.

ส่วนที่ ๑ บทนำ	หลักการทั่วไป	พันธกิจและหน้าที่ของรัฐ	สิทธิและหน้าที่ของรัฐในการ ออกกฎระเบียบภายใน	สิทธิของประเทศไทยกำลังพัฒนา ในการเข้าร่วมภาคีใน เรื่องการค้าบริการ
Part III Specific Commitments	Art. X VI Market Access Art. XV II National Treatment Art. XVIII Additional Commitments	Art. XVI Market Access Art. XVII National Treatment		
Part IV Progressive Liberalization	Art. XIX Negotiation of Specific Commitments Art. XX Schedules of Specific Commitments	Art. XIX Negotiation of Specific Commitments Art. XX Schedules of Specific Commitments Art. XXI Modification of Schedules		
Part V Institutional Provisions		Art. XXII Consultation Art. XXIII Dispute Settlement and Enforcement Art. XXIV Council for Trade in Services		

ถ้าพิจารณาตารางที่นำเสนอข้างต้นจะพบว่าหลักการต่าง ๆ ทั้ง 4 หลักการได้ถูกนำไปใช้ (Implement) ในมาตราใดบ้างเพื่อที่จะนำเสนอต่อไป แต่สิ่งที่นำเสนอในขณะนี้คือ คำจำกัดความ และขอบเขตของการค้าบริการ (Trade in Services) มีอยู่แค่ไหนเพียงไรและมีความหมายอย่างไรกันแน่ ซึ่งความหมายและขอบเขตของการค้าบริการ (Trade in Services) ได้ถูกกล่าวไว้ใน หมวดที่ 1 (Part I) ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ และมีส่วนขยายความปรากฏอยู่ในข้อ XXVIII ของ หมวดที่ 6 ว่าด้วยบทบัญญัติสุดท้าย (Part VI-Final Provisions) ด้วย ดังนั้น การศึกษาวิจัยในเรื่องความตกลงว่าด้วยการค้าบริการจะศึกษาใน 5 ประเด็นคือ

1. คำจำกัดความและขอบเขตของการค้าบริการ (Trade in Services)
2. หลักการค้าบริการเสรี ในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
3. หลักการสมดุลของสิทธิและหน้าที่ของรัฐโดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
4. สิทธิหน้าที่ของรัฐในการออกกฎระเบียบภายในเกี่ยวกับการค้าบริการ ในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ
5. สิทธิของประเทศกำลังพัฒนาในการมีส่วนร่วมมากขึ้นในเรื่องการค้าบริการ

1.2.1 คำจำกัดความและขอบเขตของการค้าบริการ (Trade in Services) ในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

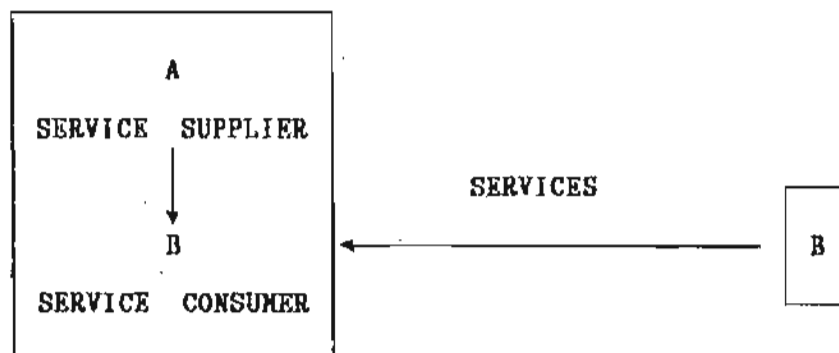
จากคำจำกัดความของคำว่า "การค้าบริการ" ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา I ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้านั้นได้ให้คำจำกัดความกว้าง ๆ โดยเน้นถึงการค้านบริการข้ามชาติ กล่าวคือ การค้าบริการที่จะอยู่ในความหมายของความตกลงฉบับนี้ต้องมีลักษณะข้ามชาติหรือมีองค์ประกอบต่างชาติ (International Element) เข้ามาเป็นส่วนประกอบ ถ้าการค้าบริการอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐเนื่องรัฐเคียวมถือว่าเป็นการค้าบริการที่อยู่ในความหมายของความตกลงนี้

เมื่อการค้าบริการที่มีลักษณะระหว่างประเทศ หรือมีองค์ประกอบต่างชาติเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ การที่จะเปิดเสรีการค้าบริการจะต้องอาศัยความยินยอมจากรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยพยายามที่จะให้คำจำกัดความให้ครอบคลุมไปทั่วทุกประเภทสาขาการค้าบริการ

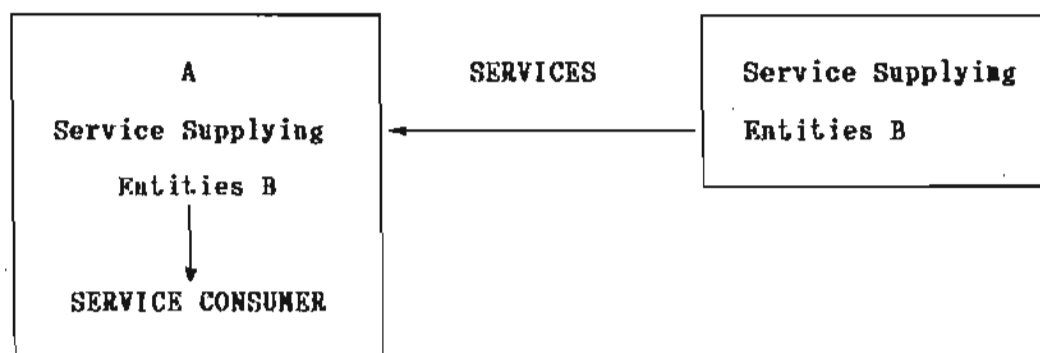
ก. การค้าบริการรูปแบบแรก คือ การให้บริการจากดินแดนของรัฐสมาชิกหนึ่งไปยังดินแดนของรัฐสมาชิกอื่นใด เช่น มีการให้บริการข้ามชาติระหว่างรัฐ A กับรัฐ B วิธีการให้บริการประเภทนี้จะมีลักษณะข้ามแดนต่างแท้จริง

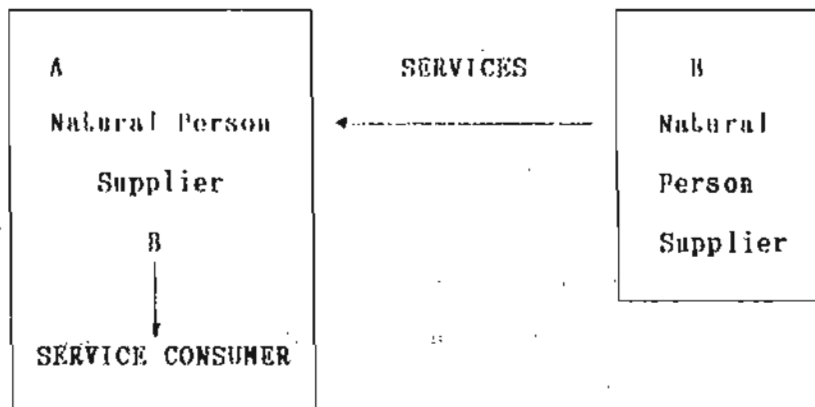
ข. การค้าบริการรูปแบบที่สอง หมายถึง การให้บริการในดินแดนของรัฐสมาชิกใด โดยที่ผู้รับบริการ (Service Consumer) จะมาจากที่อื่น คือมาจากรัฐสมาชิกอื่น ผู้ให้บริการ (Service Supplier) จะเป็นคนชาติหรือนิติบุคคลของรัฐสมาชิกหนึ่ง เช่น รัฐ A ประกอบกิจการให้บริการในรัฐ A วิธีการให้บริการจะมีขึ้นภายในดินแดนเดียว เพียงแต่ผู้บริโภคมาจากรัฐสมาชิกอื่น เช่น รัฐ B

ค. การค้าบริการรูปแบบที่สาม หมายถึง การให้บริการผ่านทาง Service Supplying Entities ของรัฐสมาชิกในดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น กรณีนี้ผู้ให้บริการ (Service Supplier) จะมาจากรัฐสมาชิกแต่มาประกอบกิจการให้รัฐสมาชิกอื่น วิธีการให้บริการจะให้ผ่านทาง Entities ที่ตั้งอยู่ในรัฐสมาชิกอื่น

ง. การค้าบริการรูปที่สี่ หมายถึง การให้บริการโดยบุคคลธรรมดาของรัฐสมาชิก
หนึ่งในดินแดนของรัฐสมาชิกอื่น การนี้คล้ายกรณีที่ผู้ให้บริการ (Service Supplier)
มาจากรัฐสมาชิกอื่น แต่กรณีนี้ให้บุคคลธรรมดา แต่บริษัทที่สาม เป็น Entity

คำว่า "Supply of Service" ในมาตรา XXVIII หมายความว่า การผลิต (Production) การจำหน่าย (Distribution), การตลาด (Marketing), การขาย และการส่งมอบบริการ (Sale and Delivery of a Service) คำว่า "Service Supplying Entities" ในมาตรา I หมายถึง Commercial Presence ทั้งหลายที่ ประกอบธุรกิจ หรือให้บริการด้านวิชาชีพใด (Business or Professional Establishment.)

1.2.2 หลักการค้าบริการเสรีในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

การค้าสินค้าภายใต้ความตกลงของ GATT ใช้หลักการค้าเสรีในขณะเดียวกัน ก็นำหลักการค้าเสรีมาใช้กับการค้าบริการด้วย แต่บริการกับสินค้าเป็นสิ่งที่แตกต่างกัน กฎเกณฑ์ข้อบังคับจะมีลักษณะที่แตกต่างกันด้วย หลักการค้าเสรี คือ การค้าโดยลบลูปสรรค ทางการค้าระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อทำให้เกิดการเจริญเติบโต และการขยายตัว ทางเศรษฐกิจ หลักการค้าเสรีนี้จะทำให้เป็นรูปร่างหรือนำมาปฏิบัติในหลักเกณฑ์ที่ปรากฏ อยู่ในมาตราดัง ๆ ในตารางข้างต้น

ถ้าหากจะมีการขยายตัวทางการค้าระหว่างรัฐที่มีความเสมอภาค และ ความเท่าเทียมกัน ก็จะต้องมีหลักการปฏิบัติเชิงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (The Most Favoured-Nation Treatment-MFN) ซึ่งหลักดังกล่าวจะตั้งอยู่บนหลัก ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันในข้อ II ของความตกลงทั่วไปฯ ซึ่งบัญญัติ หลักการไว้ว่า รัฐคู่ภาคีจะต้องให้โดยทันที (Immediately) และปราศจากเงื่อนไข (Unconditionally) แก่ผู้ให้บริการ (Service Suppliers) ในการปฏิบัติที่ไม่น้อยกว่าที่ให้แก่ผู้ให้บริการ (Service Suppliers) ของรัฐสมาชิกอื่นใด แต่การให้ การปฏิบัติแก่รัฐสมาชิกของความตกลงนี้โดยปราศจากเงื่อนไขหรือต้องให้โดยทันทีที่ไม่สามารถ จะกระทำได้ในสาขาบริการบางสาขา ซึ่งมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับตามพันธกรณีต่าง ๆ อีกมาก จึงต้องมีข้อยกเว้นไว้ว่า สำหรับบางสาขาก้าวจะไม่ให้การปฏิบัติโดยทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข จะต้องขึ้นหลักยกเว้นเอาไว้ ซึ่งจะแสดงไว้ในรายการข้อยกเว้น (Exemption List) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนี้ด้วย

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นได้ถูกทำให้เป็นรูปธรรมขึ้น โดย ข้อ II ได้กำหนด หลักการปฏิบัติเชิงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งคือรัฐสมาชิกทุกรัฐจะต้องให้การปฏิบัติ ต่อผู้ให้บริการ และบริการโดยเท่าเทียมกัน การปฏิบัตินี้จะต้องให้โดยทันทีทันใด และ ปราศจากเงื่อนไข ถ้ารัฐสมาชิกประสงค์ที่จะรักษามาตรการอันไม่สอดคล้องกับหลักการ ปฏิบัติเชิงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ก็สามารถที่จะยื่นขอข้อยกเว้นไว้โดยจะต้อง ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นตามข้อ II

ข้อยกเว้นที่ปรากฏในวรรคสองของหลักการปฏิบัติเชิงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (The-Most-Favoured-Nation Treatment-MFN) นั้น ได้ปรากฏอยู่ใน Annex on Article II Exemptions ซึ่งระบุว่าการข้อยกเว้นจากหลักดังกล่าวถ้าเกินห้าปีจะต้องมี การทบทวนโดย Council for Trade in Services ภายในไม่เกิน 5 ปี ว่าเงื่อนไขที่สร้างข้อยกเว้นนี้ยังจำเป็นอยู่หรือไม่ และจะกำหนดการทบทวนครั้งต่อไปเมื่อใด กล่าวคือขั้นหนึ่งว่าการให้ข้อยกเว้นมิใช่จะเป็นการยกเว้นตลอดไป แต่จะต้องมาพิจารณา ทบทวนลดข้อยกเว้นเพื่อนำมาสู่การใช้หลัก MFN ในที่สุด

Annex on Article II Exemptions ได้ระบุถึงเรื่องขอบเขต (Scope) การทบทวน (Review), และการสิ้นสุดลงของข้อยกเว้น (Termination) โดยข้อยกเว้น จะต้องระบุเงื่อนไขที่รัฐสมาชิกประสงค์ที่จะยกเว้นพันธกรณีตาม ข้อ II วรรค I อย่าง

ชัดเจน และข้อยกเว้นนี้จะต้องได้รับการทบทวนว่าควรจะยกเลิกหรือไม่ในการ檢討ยกเว้น
เกินห้าปี โดยคณะกรรมการว่าด้วยการค้าบริการ (Council For Trade in Services)
จะต้องทำการทบทวนครั้งแรกว่าภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่มีการใช้ความตกลง
ว่าด้วยการค้าบริการ และโดยหลักการแล้วข้อยกเว้นนี้จะกระทำเกิน 10 ปี มิได้

หลัก MFN นั้นถือว่า เป็นหลักการหนึ่งที่ช่วยสหภาพการค้าบริการค้ำประกันเสรีให้
กว้างขวางขึ้นซึ่งตามข้อ III การค้าเสรีนั้นต้องวางอยู่บนหลักพื้นฐานของหลักความโปร่งใส
รัฐสมาชิกจะสร้างความปลอดภัยในเรื่องมาตรการบังคับให้ความตกลงนี้ เพื่อทำให้เกิด
ผลกระทบต่อการดำเนินของความปลอดภัยไม่ได้ เพื่อทำให้เกิดความโปร่งใสรัฐสมาชิก
ตั้งนั้งต่อคณะกรรมการว่าด้วยการค้าบริการถึงมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าบริการ
ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ข้อกำหนด แนวทางปฏิบัติในการบริหาร (Administrative
Guidelines) หรือมาตรการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ข้อ III จึงได้กำหนดเรื่องความโปร่งใส
(Transparency) เอาไว้ โดยกำหนดให้รัฐสมาชิกจะต้องประกาศอย่างชัดที่สุดหลังจากที่
ความตกลงเรื่องการค้าบริการ ได้มีผลใช้บังคับถึงมาตรการทั่วไปเกี่ยวกับการนำเอา
มาตรการต่าง ๆ มาใช้บังคับในเรื่องการค้าบริการ

รัฐสมาชิกจะต้องให้ข้อมูลอย่างน้อย ๆ เป็นรายปี แก่คณะกรรมการว่าด้วยการค้าบริการ
(Council for Trade in Services) ถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย ข้อบังคับ
(Regulations) หรือ แนวทางปฏิบัติในการบริหาร ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการค้า
บริการตามข้อผูกพันที่ได้ทำไว้ในตารางข้อผูกพัน

หากรัฐสมาชิก ได้รับคำร้องขอทราบข้อมูลเฉพาะจากรัฐสมาชิกอื่นเกี่ยวกับมาตรการ
การบังคับใช้ความตกลงดังกล่าว รัฐสมาชิกจะต้องตั้งศูนย์ตอบข้อซักถาม (Enquiry Points)
เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกอื่นได้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการและศูนย์ตอบข้อซักถามนี้
จะตั้งขึ้นภายใน 2 ปี นับจากวันที่ความตกลงนี้มีผลบังคับ แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนา
นั้น อาจมีการยืดหยุ่นเรื่องระยะเวลาออกไปได้ ที่ดูเหมือนว่าศูนย์ตอบข้อซักถามนี้จะตกอยู่
ภายใต้การรับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรมใด เพราะกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ
ก็มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแตกต่างกันออกไป อีกทั้งรายละเอียดของกฎหมาย และ

ย่นกัณษิตต่าง ๆ ก็มีมากยากแก่การตรวจสอบในรายละเอียด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตอบคำถามเหล่านี้ได้

ในปัจจุบันนี้ ได้มีรูปแบบต่าง ๆ ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) เช่น การรวมกลุ่มของประเทศในยุโรปจากตลาดร่วมเป็นตลาดเดียว หรือ การรวมกลุ่มในรูปการก่อตั้งเขตการค้าเสรีต่าง ๆ ปัญหาที่อยู่ที่ว่าการรวมตัวในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อการค้าบริการอย่างเสรีหรือไม่ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมิได้ห้ามรัฐสมาชิกเข้าไปร่วมในความตกลงจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจ เพื่อเปิดการค้าเสรีในสาขาบริการใด ๆ แต่ความตกลงนั้นจะคุ้มครองคลุมถึงการค้าบริการสาขาต่าง ๆ และรูปแบบต่าง ๆ ของการค้าบริการ ตลอดจนเป็นบริการที่มีปริมาณการค้ามากพอสมควรและห้ามสร้างมาตรการการเลือกปฏิบัติไม่ว่าในรูปแบบใด ซึ่งในเรื่องนี้ได้ปรากฏอยู่ในข้อ V เกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration)

ข้อ V ได้ระบุเอาไว้ว่าความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการไม่เป็นการห้ามรัฐสมาชิกที่จะเข้าไปทำความตกลงในเรื่องการค้าบริการเสรีระหว่างรัฐอื่น โดยความตกลงเกี่ยวกับการรวมตัวทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติและจะต้องไม่เป็นการสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ของการเลือกปฏิบัติ

หลักการข้างต้นจะประเมินได้จากความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวทางเศรษฐกิจกับประเทศที่มีได้เกี่ยวข้อง กับการรวมตัวทางเศรษฐกิจแต่เป็นสมาชิกของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ว่ามีการเลือกปฏิบัติหรือไม่

โดยปกติแล้ว รัฐอธิปไตยมีอำนาจที่จะออกกฎหมายภายในอย่างใดก็ได้ แต่ต้องสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และพันธกรณีระหว่างประเทศ ฉะนั้น เมื่อรัฐคู่ภาคีในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการได้ทำข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) แล้วก็ควรที่จะดำเนินการโดยสุจริตในประเด็นที่ว่ามาตรการใด ๆ ที่รัฐได้มีขึ้น หรือที่หน่วยงานอื่นใดได้มีขึ้น ภายใต้การมอบหมายของผู้มีอำนาจเกี่ยวข้อง จะกระทำการใดที่ไม่สมเหตุสมผล หรือทำให้เกิดความเสียหายต่อเป้าหมายไม่ได้ โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้วรัฐที่เข้าร่วมลงนามสนธิสัญญาจะกระทำการใดอันเป็นการขัดต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แห่งความตกลงนั้นไม่ได้

เพื่อกำหนดให้มีการทบทวนว่ามาตรการใดที่สอดคล้องกับแผนเฉพาะที่ได้ทำไว้ รัฐสมาชิก จะต้องจัดตั้งสถาบันตุลาการหรือชนวนวิธีใดที่สามารถที่จะตรวจสอบหรือทบทวน เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ให้บริการที่ได้รับผลกระทบเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป นอกจากนี้แล้วในการนี้ จะต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจการให้บริการสาขาที่ได้มีการผูกพันไว้ ให้เจ้าหน้าที่ของ รัฐสมาชิกที่มีอำนาจ แจ้งให้ผู้ขอประกอบธุรกิจการให้บริการที่ได้ยื่นขออนุญาตโดยถูกต้อง ครบถ้วน ตามกฎหมายภายในของรัฐสมาชิกนั้นทราบผลของการขออนุญาตภายในระยะเวลา ที่สมควรด้วย

กฎหมายภายในเกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิค (Technical Standards) ข้อกำหนด เกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการ (Qualification Requirements) และข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอใบอนุญาต (Licensing Requirements) จะไม่ก่อให้เกิด อุปสรรคในการให้บริการโดยไม่จำเป็น หมายความว่าข้อกำหนดหรือมาตรฐานต่าง ๆ นั้น รัฐสมาชิกสามารถออกกฎหมายภายในของตนเองได้ แต่จะต้องโปร่งใสไม่สร้างภาระที่เกิน จำเป็นเกี่ยวกับการให้บริการนั้น ๆ ในกรณีของพิธีการในการขอใบอนุญาต (Licensing Procedure) จะต้องไม่เป็นการสร้างขีดจำกัดเกี่ยวกับการให้บริการ รัฐสมาชิก จะต้องไม่นำเอาข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอใบอนุญาต และคุณสมบัติของบริการ ตลอดจน มาตรฐานทางด้านเทคนิคที่จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงต่อข้อมูลเฉพาะที่ได้ทำไว้มาใช้

เป้าหมายของบทบัญญัติในมาตรานี้ เพื่อที่จะก่อให้เกิดการค้าเสรีโดยขจัดอุปสรรค ที่จะเกิดขึ้นจากกฎหมายภายใน รัฐสมาชิกสามารถที่จะออกกฎหมายภายในได้ เกี่ยวกับ เรื่องมาตรฐานใบอนุญาตข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้บริการได้ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อเป้าหมาย ของความตกลงฉบับนี้ หรือข้อมูลเฉพาะที่ได้ทำไว้ เพราะถ้ากระทำการอื่นเป็นการฝ่าฝืน ต่อเป้าหมายของความตกลง หรือละเมิดต่อข้อมูลเฉพาะที่ได้ทำไว้จะเป็นการใช้สิทธิโดย ไม่สุจริต

ด้วยเหตุนี้ข้อ VI ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ จึงบัญญัติไว้ว่าในกรณีที่ รัฐสมาชิกได้ทำข้อมูลเฉพาะเอาไว้ จะต้องได้รับการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามข้อมูลพื้ นนั้น ๆ โดยสมเหตุสมผล เกือบตรง เพื่อบรรลุเป้าหมาย รัฐสมาชิกจะต้องมีหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศาลหรือทางด้านการปกครองที่พอเพียง เพื่อที่จะมาทบทวนถึงมาตรการ ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าบริการ ซึ่งควรจะได้รับแก้ไขโดยทันที

มาตรการที่เกี่ยวกับคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดไว้, มาตรการที่เกี่ยวกับการขอ
ใบอนุญาตที่กฎหมายกำหนดไว้, มาตรฐานทางด้านเทคนิคต่าง ๆ จะต้องไม่ก่อให้เกิด
อุปสรรคต่อการค้าบริการโดยไม่จำเป็น คณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการจะต้องมีการสร้าง
กฎระเบียบ ที่จำเป็น โดยมุ่งประสงค์ให้ข้อกำหนดต่าง ๆ ของรัฐสมาชิกโดยยึดถือหลักการ
สอง ความโปร่งใสและประสิทธิภาพ หรือความสามารถในการให้บริการ จะต้อง
ไม่เป็นการสร้างภาระเกินความจำเป็นเกี่ยวกับข้อกำหนดในเรื่องคุณสมบัติของการค้าบริการ
ในการพิจารณาขอใบอนุญาตกระบวนการในการขอใบอนุญาตจะต้องไม่สร้างข้อจำกัดเกี่ยวกับการ
ให้บริการต่าง ๆ

ในสาขาบริการใด ซึ่งรัฐสมาชิกได้ทำข้อตกลงเฉพาะไว้ รัฐสมาชิกจะต้องไม่ใช้
ข้อกำหนดในเรื่องคุณสมบัติในเรื่องการขอใบอนุญาต หรือมาตรฐานทางด้านเทคนิคต่าง ๆ
อันเป็นผลบดบังต่อข้อตกลงเฉพาะที่ได้ทำไว้แล้ว เกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องมาตรฐาน
ทางด้านเทคนิค อาจถือเอามาตรฐานที่กำหนดไว้ในองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
ก็ได้ เกณฑ์ดังกล่าวใช้ในการพิจารณาว่ารัฐสมาชิกได้ทำการสอดคล้องกับมาตรฐานทางด้าน
เทคนิคที่ยอมรับกันทั่วไปหรือไม่ เพื่อมิให้มีการกำหนดมาตรฐานตามลำพัง

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามาตรฐาน หรือองค์ประกอบในการกำหนดการอนุญาต การ
ออกใบรับของ หรือการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ให้บริการของรัฐสมาชิกต่าง ๆ แตกต่างกัน
ซึ่งความแตกต่างอันนี้ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดของผู้ให้บริการ ดังนั้น ถ้าจะให้
เกิดการเคลื่อนไหวการค้าบริการโดยเสรี จะต้องมีการยอมรับมาตรฐานของใบอนุญาตหรือ
ใบประกาศนียบัตรที่ออกมาโดยรัฐสมาชิก การยอมรับนั้น อาจจะทำโดยการวางข้อกำหนด
ให้เป็นระเบียบเดียวกันหมดในรัฐสมาชิกต่าง ๆ โดยทำเป็นรูปความตกลงระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นการยอมรับ ซึ่งคุณสมบัติหรือมาตรฐานของบริการโดยรัฐสมาชิก ๆ
หนึ่งกระทำการยอมรับเองก็ได้หรืออาจทำโดยให้องค์การระหว่างประเทศที่เป็นของรัฐบาล
หรือมิได้เป็นของรัฐบาล จัดทำมาตรฐานสากลร่วม (Common International
Standards) และ หลักเกณฑ์ในการยอมรับร่วมกัน (Criteria for Recognition)
เกี่ยวกับการค้าบริการก็ได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการพิจารณาการยอมรับ (Recognition) จะใช้หลักของ
ความตกลงสองฝ่ายเป็นเกณฑ์ในการยอมรับคุณสมบัติ หรือมาตรฐานของบริการซึ่งกันและกัน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามรัฐสมาชิกจะต้องไม่มีการยอมรับคุณสมบัติหรือมาตรฐานของบริการต่าง ๆ
ในลักษณะที่เลือกปฏิบัติระหว่างรัฐ

ด้วยเหตุนี้ข้อ VII จึงถือว่าเกณฑ์ในการอนุญาตก็ดี เกณฑ์ในการออกใบรับรองก็ดี
หรือเกณฑ์ในการรับรองประกาศนียบัตรต่าง ๆ แก่ผู้ให้บริการก็ดี รัฐสมาชิกอาจยอมรับ
ถึงมาตรฐานการศึกษา ประสบการณ์ใบอนุญาตหรือประกาศนียบัตร ซึ่งได้ให้ไว้ในประเทศ
ต่าง ๆ โดยการยอมรับเช่นนั้น อาจจะกระทำในรูปของความตกลงระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้องก็ได้ ทั้งนี้การให้การยอมรับดังกล่าวจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ

รัฐสมาชิกจะต้องแจ้งให้คณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการทราบภายใน 12 เดือน นับแต่
วันที่ความตกลงที่ว่าด้วยการค้าบริการ มีผลใช้บังคับเกี่ยวกับมาตรการการยอมรับ
ภายใต้ความตกลงที่ตนได้ทำไว้แล้วกับรัฐสมาชิกอื่น หรือถ้ารัฐสมาชิกหนึ่งเปิดการเจรจา
กับรัฐสมาชิกอื่นเพื่อทำการตกลงเกี่ยวกับการยอมรับดังกล่าว ก็จะต้องแจ้งให้คณะมนตรี
ว่าด้วยการค้าบริการทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกอื่นที่มีความสนใจร่วมเจรจา
ทำความตกลงด้วย ในทำนองเดียวกัน หากมีมาตรการใหม่เกี่ยวกับการยอมรับ หรือ
เปลี่ยนแปลงมาตรการใด ๆ จากที่มีอยู่ในความตกลงเกี่ยวกับการยอมรับ ก็จะต้องแจ้งให้
คณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการทราบในทันที

ในทางการค้าสินค้า และการค้าบริการ จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติทางธุรกิจ
(Business Practices) หลากรูปแบบ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุปสรรคในการค้าอันเป็น
การจำกัดการแข่งขันได้ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศที่ป้อนธรรมชาตินิยมปฏิบัติในทางการค้า
เป็นระบบการจัดจำหน่าย (Distribution System) เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ
การปฏิบัติทางธุรกิจอาจจะมิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบแต่เป็นการกระทำของกลุ่ม
นักธุรกิจภายในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าหรือบิดเบือนการค้าเสรี เพื่อแก้ไข
การปฏิบัติทางธุรกิจซึ่งส่งผลดังกล่าว ความตกลงฉบับนี้จึงอนุญาตให้รัฐสมาชิกดำเนิน
การปรึกษาหารือเพื่อจัดแนวปฏิบัติดังกล่าว รัฐสมาชิกใดที่ถูกกล่าวหาจะต้องตอบคำร้องขอ
และจะต้องร่วมมือ ในอันที่จะส่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวให้แก่รัฐสมาชิก
ที่ร้องขอ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายภายในและความตกลงเกี่ยวกับการเก็บความลับ
ของรัฐนั้น ๆ

หลักการในข้อนี้ ได้กำหนดไว้ในท้าย IX โดยรัฐสมาชิกจะต้องยอมรับว่ามีการปฏิบัติทางธุรกิจ เกี่ยวกับการค้าบริการบางอย่าง ซึ่งอาจจะจำกัดการแข่งขัน และมีผลต่อการจำกัดการค้าบริการ วิธีการแก้ไขคือ หากรัฐสมาชิกใดร้องขอว่ามีการปฏิบัติทางธุรกิจ อันเป็นผลเสียหรือจำกัดการแข่งขันในเรื่องนี้ รัฐสมาชิกก็จะต้องหาวิธีชั่งกันและกันเพื่อที่จะ พิจารณาสรรคดังแล้ว รัฐที่เกรงผลกระทบจะต้องส่งข้อสนเทศ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับ กฎหมายภายในด้วย

โดยหลักแล้วการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการค้าสินค้า หรือบริการ จะต้องมี การหวังผลกำไรในการประกอบธุรกิจนั้น ๆ การโอนเงิน หรือการจ่ายเงินระหว่าง ผู้ประกอบธุรกิจข้ามประเทศเป็นสิ่งที่ต้องมีอยู่เสมอ หากมีการเปิดตลาดเสรี แต่ไม่คำนึง ถึงเรื่องการโอนเงิน หรือการจ่ายเงินอันเป็นผลต่อเนื่องเกี่ยวกับการค้าบริการอย่างหนึ่ง ก็ย่อม ก่อให้เกิดผลเสียและไม่สามารถทำให้การเปิดตลาดเสรีเกี่ยวกับการค้าบริการได้ผล อย่างจริงจังได้ ดังนั้นเพื่อให้การค้าเสรีเกี่ยวกับการบริการได้ผลดี จึงต้องมีบทบัญญัติ ที่ห้ามรัฐสมาชิกมิให้วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการจ่ายเงิน และการโอนเงินที่เกี่ยวกับการ สาขาบริการต่าง ๆ ที่ตนได้ทำข้อผูกพันเฉพาะเอาไว้ในการเปิดตลาด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐจะต้องไม่วางข้อจำกัดเกี่ยวกับเรื่องการโอนเงินในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ แต่เนื่องจากพันธกรณีเรื่องการเงินอยู่ในความดูแลขององค์การระหว่างประเทศ ที่มีชื่อว่า กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้นหากรัฐสมาชิกมีพันธกรณีตามอนุระเบียบของกองทุน การเงินระหว่างประเทศ และเป็นเรื่องที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศร้องขอ หรือ เป็นเรื่องมาตรการป้องกัน (Safeguard Measure) เกี่ยวกับการขาดดุลการชำระเงิน รัฐสมาชิกอาจดำเนินมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่กล่าวไว้ในข้อผูกพันเฉพาะได้ แต่ก็คง เป็นมาตรการชั่วคราวเท่านั้น

ข้อ XI ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจ่ายเงินและการโอนเงิน รัฐสมาชิก จะต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการจ่ายหรือการโอนเงินที่เกี่ยวกับ สาขาบริการที่ได้ทำข้อผูกพันเฉพาะไว้ หมายความว่าถ้าหากมีการเปิดเสรีการค้าบริการ โดยค่อย ๆ เปิดตามลำดับ สอดคล้องกับที่รัฐสมาชิกได้ทำข้อผูกพันเฉพาะไว้ สิ่งที่จะต้อง กระทำก็คือต้องมีมาตรการที่ให้ความสะดวกกับการโอน หรือการจ่ายเงินที่เกิดขึ้นจาก การค้าบริการสาขานั้น ๆ แต่ทั้งนี้และทั้งนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกองทุนการเงิน ระหว่างประเทศ

หากการค้าเสรีตั้งอยู่บนรากฐานของความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน การอุดหนุน ก็คงมีไม่ได้ เพราะการอุดหนุนเป็นมาตรการภายในของรัฐที่ช่วยเหลือ กิจกรรมภายในรัฐให้ได้รับประโยชน์เป็นพิเศษ หากมีการยอมรับเรื่องการอุดหนุน การอุดหนุนก็จะทำลายหลักการของการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ซึ่งมีใช้เป้าหมายของการค้าเสรี การอุดหนุนที่กฎหมายกีดกันการค้าไว้ก็คือ การอุดหนุนที่จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในทางการค้า ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีบัญญัติเอาไว้ในหลักเกณฑ์ของ GATT ว่าด้วยการค้าสินค้าด้วยเหตุนี้การสร้างกฎระเบียบหรือข้อบังคับพหุภาคีจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐสมาชิกต้องหารือกันเพื่อหวังผลเป็นกลไกในการค้าบริการในที่สุด โดยรัฐสมาชิกจะต้องคำนึงถึงมาตรการตลาดเสรีที่เหมาะสมและการตอบโต้ที่เหมาะสม แต่เนื่องจากว่าประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ไม่ได้มีแต่เพียงประเทศอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ได้มีประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีความเสมอภาคกันในเรื่องความเป็นจริงเมื่อเทียบกับประเทศอุตสาหกรรม ดังนั้น มาตรการทดแทนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นด้วยเหตุนี้การเจรจาในเรื่องการอุดหนุนจะต้องคำนึงถึงแผนพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา และคำนึงถึงความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นสมาชิกของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการด้วย โดยอาจจะต้องมีความยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎเกณฑ์การอุดหนุนในบางเรื่องที่มีความจำเป็นต่อประเทศเหล่านี้ จากหลักการดังกล่าวจึงได้ถูกทำขึ้นเป็นรูปธรรมในข้อ XV โดยข้อ XV ได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับการอุดหนุน (Subsidies) เอาไว้ การอุดหนุนนั้นจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในทางการค้า เพราะจะทำให้ การแข่งขันเป็นไปอย่างไม่ชอบธรรม ดังนั้น รัฐสมาชิกจะต้องเข้ามาเจรจากันเพื่อกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับพหุภาคี (Multilateral Disciplines) โดยวางอยู่บนพื้นฐานของการตอบโต้ที่เหมาะสม ในการเจรจานั้นจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์ของประเทศกำลังพัฒนาและแผนพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนาด้วย เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับประเทศดังกล่าว หากมีการกระทำใดที่ถือว่าเป็นการอุดหนุนสมาชิกที่ได้รับผลกระทบอาจดำเนินการร้องขอ เพื่อให้ดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับการอุดหนุนดังกล่าวได้

ในหมวดที่ 3 (PART III) เกี่ยวกับข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ได้มีมาตราที่สำคัญอยู่ 2 มาตรา คือ ข้อ XVI การเข้าสู่ตลาด (Market Access) และ ข้อ XVII การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

ในหมวดที่ 3 นี้เป็นการวางหลักเกณฑ์ของการเข้าสู่ตลาดว่า วิธีการเข้าสู่ตลาดนั้นออกมาในรูปใด ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ข้อ I เกี่ยวกับขอบเขตและคำนิยามของ

การค้าบริการ ซึ่งกำหนดรูปแบบของการให้บริการอยู่ 4 รูปแบบ ดังนั้นสาขาบริการใดจะมีรูปแบบของการให้บริการ (Mode of Supply) เป็นอย่างไรก็สามารถระบุเอาไว้ในตารางข้อผูกพัน (Schedules of Specific Commitments) รวมถึงกำหนดข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับมาตรการเปิดตลาดเอาไว้ได้

ในการเจรจา เรื่องการเข้าสู่ตลาด เป็นประเด็นที่สำคัญมากเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการเปิดตลาด เพราะเท่ากับเป็นการเจรจาต่อรองกันโดยตรงว่าใคร หรือ รัฐสมาชิกใดจะเปิดตลาดการค้าบริการมากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัด หรือมีเงื่อนไขอย่างไร ก็กำหนดเอาไว้ในตารางข้อผูกพัน ถ้าจะพิจารณาถึงลักษณะทางกฎหมายของสิ่งที่รัฐสมาชิกกำหนดเอาไว้ในตารางข้อผูกพัน ก็คือ การแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของรัฐสมาชิกนั่นเอง ซึ่งต้องถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการเจรจา ที่จะชักจูงให้รัฐคู่เจรจาแสดงเจตนาของตนเองออกมาในรูปของความตกลงเฉพาะ แต่การเจรจาย่อมได้ผลหากไม่มีการวางกรอบในการกำหนดข้อจำกัด (Limitations) หรือเงื่อนไข (Conditions) ที่รัฐสมาชิกจะตกลงกัน ด้วยเหตุนี้จะต้องมีการวางข้อห้ามมิให้มีการแสดงข้อจำกัด หรือเงื่อนไขบางประเภทที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปิดตลาดเสรีหรือเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการเปิดตลาดเสรี เรื่องการค้าบริการ ด้วยเหตุนี้ ข้อ XVI วรรค 2 จึงกำหนดว่าในสาขาบริการใดที่ได้ทำข้อผูกพันเฉพาะเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาดเอาไว้รัฐสมาชิกจะต้องไม่กำหนดข้อจำกัด หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ 6 ลักษณะคือ

ก. การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนของผู้ให้บริการ (Service Suppliers) ไม่ว่าจะเป็นรูปของการกำหนดจำนวนโควตา, การผูกขาด (Monopolies), หรือ การให้สิทธิแก่ผู้ให้บริการแต่ผู้เดียว (Exclusive Service Suppliers) หรือมีการวางข้อจำกัดเพราะแสดงเหตุผลแห่งความจำเป็นในเรื่องทางเศรษฐกิจอื่นใด (The requirements of an Economic Needs Test)

ข. การวางข้อจำกัด เกี่ยวกับมูลค่าของธุรกรรมของการค้าบริการหรือสินค้า ในรูปของการกำหนดจำนวนโควตา (Numerical Quotas) หรือ มีการวางข้อจำกัด เพราะแสดงเหตุผลแห่งความจำเป็นในเรื่องทางเศรษฐกิจอื่นใด

ค. การวางข้อจำกัด เกี่ยวกับจำนวนธุรกรรมของการค้าบริการ (Number of Service Operations) หรือจำนวนปริมาณของบริการที่ส่งออก (Quantity of Service Output) ในรูปของการกำหนดโควตา หรือมีการวางข้อจำกัดเพราะแสดงเหตุผลแห่งความจำเป็นในเรื่องทางเศรษฐกิจอื่นใด

ง. การวางข้อจำกัด เกี่ยวกับจำนวนผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาในรูปของ
โวลตา บุคคลดังกล่าวอาจถูกว่าจ้างในสาขาบริการใด หรือผู้ให้บริการอาจว่าจ้าง หรือ
เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการประกอบการค้าบริการสาขาใดสาขาหนึ่งเฉพาะเจาะจงหรือ
มีการวางข้อจำกัดเพราะแสดงเหตุแห่งความจำเป็นในเรื่องทางเศรษฐกิจอื่นใด

จ. การวางมาตรการใดซึ่งเป็นการจำกัด หรือการวางรูปแบบพิเศษอื่นใดของตัวตน
ทางกฎหมาย (Legal Entity) ^{๔๑} หรือการร่วมลงทุน (Joint-Venture) ซึ่ง
ผู้ให้บริการได้ให้บริการผ่านทางตัวบุคคลดังกล่าว

ฉ. การวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการร่วมลงทุนของเงินทุนต่างชาติในรูปของการกำหนด
เปอร์เซ็นต์สัดส่วนอย่างสูงสุดของการลงทุนที่อนุญาตที่จะเข้ามาถือหุ้น หรือจำกัดมูลค่า
ของการลงทุนของทุนต่างดาว

เรื่องการปฏิบัติเอียงคนชาติเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง ในเรื่องการเปิด
ตลาดเสรี ตัวอย่างที่รัฐสมาชิกจะต้องเจรจาเกี่ยวกับการให้การปฏิบัติเอียงคนชาติ
โดยกำหนดเจตนารมณ์ของตนเองไว้ในตารางข้อผูกพัน (Schedule) ว่าจะมีเงื่อนไข
อย่างไรหรือไม่ ซึ่งก็เป็นเทคนิคในการเจรจาอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยหลักการแล้วหากไม่มี
การกำหนดเงื่อนไขอย่างใดรัฐสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติเอียงคนชาติ โดยจะออกมา
ในรูปของการปฏิบัติเสมอด้วยคนชาติหรือรูปแบบอื่นใดจากที่ได้ให้กับคนชาติก็ได้ แต่จะต้อง
ไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการแข่งขันในสาขาบริการ หรือผู้ให้บริการน้อยไปกว่า
ที่ให้กับคนชาติที่ประกอบกิจการในสาขาบริการที่เหมือนกันหรือเป็นผู้ให้บริการในสาขาบริการ
เดียวกัน

^{๔๑} คำว่า Legal Entity นี้ แปลว่าตัวตนทางกฎหมาย อาจหมายถึงกรณีที่เป็นนิติบุคคล
ต่างดาวและมาจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลไทย หรือเป็นกรณีที่มีใช้นิติบุคคลไทย แต่เป็นการเปิด
สำนักงานผู้แทนของนิติบุคคลต่างประเทศในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ หรือเป็นการตั้ง
สำนักงานภูมิภาคของบริษัทข้ามชาติก็ได้

หลักการข้างต้นได้กำหนดไว้ใน ข้อ XVII ในวรรค 2 และ 3 โดยวรรค 2 ได้กำหนดว่า การประคับคองคนชาติตามวรรค 1 จะให้การปฏิบัติในรูปแบบที่เหมือนกับคนชาติหรือรูปแบบอื่นที่ต่างออกไปกับที่ให้การปฏิบัติต่อบริการหรือผู้ให้บริการที่เหมือนกับตนเองก็ได้

ส่วนในวรรค 3 คำว่า การปฏิบัติที่เหมือนกันหรือการปฏิบัติที่แตกต่างกันนั้นจะต้องไม่เป็นการปฏิบัติที่หมายถึง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการแข่งขันอันเป็นประโยชน์ต่อบริการและผู้ให้บริการของตนมากกว่าบริการหรือผู้ให้บริการที่เหมือนกันของรัฐสมาชิกอื่น

หมวดที่ 4 (Part IV) ได้สรุปเรื่องการเปิดเสรีตามลำดับ (Progressive Liberalization) เอาไว้ โดยส่วนนี้ได้ประกอบด้วยมาตราสำคัญอยู่ 2 ข้อที่สำคัญคือ ข้อ XIX เรื่องการเจรจาเกี่ยวกับข้อผูกพันเฉพาะ (Negotiation of Specific Commitments) และ ข้อ XX เรื่องตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedules of Specific Commitments)

ข้อ XIX กำหนดเรื่องการเปิดเสรี โดยการเจรจาเกี่ยวกับข้อผูกพันเฉพาะในการเปิดเสรีเรื่องการค้าบริการนั้นมีใช้เป็นการเปิดทันทีทุกสาขา แต่เป็นการค่อย ๆ เปิดเสรีตามลำดับโดยอาศัยการเจรจาเป็นสำคัญ ข้อ XIX ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการเจรจาท่าข้อผูกพันเฉพาะเอาไว้ว่า 5 ปี หลังจากที่มีความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่มีผลใช้บังคับ รัฐสมาชิกจะต้องจัดให้มีการเจรจาโดยต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อลด และขจัดอุปสรรคทางการค้าบริการ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของการเข้าสู่ตลาด

ในการเจรจาแต่ละรอบนั้น ต้องมีการกำหนดประเด็นในการเจรจาหรือแนวทางในการเจรจา (Negotiating Guidelines) และกระบวนการในการเจรจา

ในการเจรจาเรื่องการค้าบริการในแต่ละรอบ จะต้องมีความคืบหน้าในการเปิดเสรีโดยลำดับไม่ว่าจะเป็นการเจรจาสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายก็ตาม เพื่อมุ่งให้มีการทำข้อผูกพันเฉพาะมากขึ้นภายใต้ความตกลงนี้

ข้อ XX ได้กำหนดวิธีการทำตารางข้อผูกพันเอาไว้ว่าต้องประกอบด้วยรายละเอียดใดบ้าง ประเด็นใดบ้าง ข้อ XX ได้กำหนดประเด็นเอาไว้ว่า

ในการทำตารางจะต้องประกอบด้วย

- ก. ข้อผูกพันเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาด (Commitments on Market Access)
- ข. ข้อผูกพันเกี่ยวกับการให้การปฏิบัติแก่ชนชาติ (Commitments on National Treatment)
- ค. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำข้อผูกพันเพิ่มเติม (Additional Commitments) จากที่ได้ทำไว้
- ง. กำหนดเวลาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันที่ได้ทำไว้
- จ. วันของการดำเนินการตามข้อผูกพันที่ได้ทำไว้

เป็นที่น่าสังเกตว่าตารางข้อผูกพันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงนี้ (Integral Part)

1.2.3 หลักการสมดุลของสิทธิและหน้าที่ของรัฐ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐ ในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปว่า การที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ใดในกฎหมายระหว่างประเทศ จะต้องวางอยู่บนรากฐานของความยินยอมของรัฐเป็นสำคัญ ตามใดที่ผลประโยชน์ของรัฐได้รับการกระทบกระเทือนมากรัฐก็จะไม่เข้าผูกพันในความตกลงนั้น ๆ การสร้าง ความตกลงในระดับพหุภาคีจะต้องคำนึงถึงความเป็นจริงในข้อนี้ ดังนั้น หลักการสมดุลของ สิทธิและหน้าที่ของรัฐจึงเป็นเรื่องสำคัญ ท่ามกลางกฎระเบียบระหว่างประเทศที่ออกมา ในเรื่องนี้จะสามารถทำขึ้น โดยให้เกิดการประสานผลประโยชน์ของหลักการเปิดตลาด อย่างเสรีกับผลประโยชน์ของรัฐสมาชิกแห่งความตกลงนี้ได้ หลักการสมดุลของสิทธิและ หน้าที่โดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐนั้นได้ปรากฏอยู่ในอารัมภบทของความตกลง ดังกล่าวจากหลักการซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรมจะถูกแปรให้ออกมาในรูปธรรม ดังปรากฏ อยู่ใน

หมวด II ข้อ III bis, ข้อ VIII ข้อ X, ข้อ XII และข้อ XIII

หมวด III ข้อ XVI, ข้อ XVII

หมวด IV ข้อ XIX, ข้อ XX, ข้อ XXI

และ หมวด V ข้อ XXII, ข้อ XXIII และ ข้อ XXIV

ข้อ III bis เป็นเรื่องการไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ โดยหลักแล้ว
กฎระเบียบ หรือมาตรการที่ออกมาโดยกฎหมายภายใน จะต้องโปร่งใส เมื่อได้รับ
การร้องขอให้พิจารณาทบทวนก็ต้องแจ้งข้อสันนิษฐานให้รัฐสมาชิกผู้ร้องขอ แต่จะให้เปิดเผย
หมดทุกเรื่องย่อมไม่ได้ เรื่องใดถ้าเปิดเผยแล้วจะเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของสาธารณะ
(Public Interest) หรือมีผลกระทบต่อภารกิจระดับสากล หรือเมื่อเปิดเผยข้อมูล
แล้วจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าของผู้ประกอบการ ทั้งภาคเอกชน และ
ภาครัฐก็ไม่จำเป็นต้องเปิดเผย มาตราในกฎหมายอาจสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์
ของรัฐสมาชิก กับเรื่องความโปร่งใสเอาไว้

ข้อ VIII เป็นเรื่องการผูกขาดและการให้สิทธิแก่ผู้ให้บริการแต่ผู้เดียว (Monopolies
and Exclusive Service Suppliers) นั้น รัฐสมาชิกสามารถที่จะใช้มาตรการผูกขาด
หรือให้มีการให้สิทธิผูกขาดแต่ผู้เดียว (Exclusive Service Suppliers) ได้
แต่สมาชิกจะกระทำการใดอันเป็นการขัดต่อหลัก MFN และ ข้อผูกพันเฉพาะที่ได้ทำไว้ไม่ได้
ในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า เป็นการสร้างหลักสมดุลของสิทธิและหน้าที่ของรัฐ ในแง่ที่ว่า
รัฐสามารถที่จะให้มีการผูกขาด หรือให้มีการให้สิทธิผูกขาดแต่ผู้เดียว (Exclusive
Service Suppliers) ได้ หากรัฐเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องกระทำความนี้ถึงยอม
ให้มีการผูกขาด หรือให้มีการให้สิทธิผูกขาดแต่ผู้เดียวได้ แต่ต้องคำนึงถึงหลักการและ
เป้าหมายของความตกลงด้วย

ข้อ X เป็นเรื่องการป้องกัน (Safeguard) ซึ่งเป็นฉันทบทที่ส่วทำให้เกิดความสมดุล
ของรัฐ กล่าวคือ ความตกลงที่รัฐจะต้องปฏิบัติในเรื่องการค้าบริการนั้น อาจจะมี
ความจำเป็นบางอย่างที่รัฐจะต้องฝ่าฝืนความตกลงโดยเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจ ซึ่ง
โดยหลักแล้วมาตรการป้องกัน (Safeguard Measures) เป็นสิ่งที่ควรจะมีเอาไว้
ในความตกลงในเรื่องความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ รัฐสมาชิกจะต้องเจรจา
ในรูปการเจรจาทุกภาคีถึงปัญหานี้ โดยวางอยู่บนรากฐานของหลักการไม่เลือกปฏิบัติ
(Non-Discrimination) และจะต้องเจรจาให้ได้ผลภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ความตกลง
นี้มีผลใช้บังคับ

ข้อ XII เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้มาตรการจำกัดเพื่อป้องกันดุลการชำระเงิน
(Restrictions to Safeguard the Balance of Payments) ในเรื่องนี้
รัฐสมาชิกสามารถที่จะดำเนินการใด ๆ อันเป็นการจำกัดการจ่ายหรือการโอนเงินเกี่ยวกับ

สาขาการค้าบริการที่ได้ทำข้อตกลงเฉพาะเอาไว้ ก็ได้ ถ้าหากเกิดความจำเป็นในเรื่อง
ดุลการชำระเงิน เพื่อเป็นมาตรการช่วยรักษาระดับเงินทุนสำรองให้พอเพียงกับแผน
การพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การสร้างข้อจำกัด จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ, จะต้อง
สอดคล้องกับความตกลงของ IMF จะต้องหลีกเลี่ยงต่อความเสียหายที่ไม่จำเป็นต่อ
ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ, การค้า และการเงินของสมาชิกอื่น, จะต้องเป็น
มาตรการชั่วคราวและจะต้องเป็นมาตรการที่ไม่เกินความจำเป็น

มาตรการป้องกันในเรื่องนี้ถือว่าเป็นข้อจำกัดที่อนุญาตให้ทำได้ เพื่อก่อให้เกิด
ความยืดหยุ่นในการบังคับใช้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เพราะการขาดดุล
การชำระเงินเป็นสิ่งที่คุกคามต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก ดังนั้นรัฐจะต้อง
มีมาตรการภายใน ซึ่งเป็นการจำกัดการโอน หรือการจ่ายเงิน เพื่อรักษาจำนวนหรือ
ปริมาณเงินตราต่างประเทศในตลาดภายในเอาไว้ โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคง
ของรัฐจึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดข้อยกเว้นเพื่อเป็นการป้องกันตลาดเอาไว้ แต่ก็
เป็นเพียงมาตรการชั่วคราวเท่านั้น

ข้อ XIII เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐบาล (Government Procurement)
เพื่อให้บริการมาใช้ในกิจการของรัฐเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐโดยตรง โดยหลักแล้วจะไม่
นำเอาหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ซึ่ง (MFN), หลักการเข้าสู่ตลาด
(Market Access) และหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)
มาใช้ เพราะความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเป็นความตกลงที่มีเป้าหมายเพื่อการค้า
ของเอกชนมิใช่เรื่องของรัฐ ดังนั้นถ้ารัฐจะจัดซื้อจัดจ้างจะอยู่นอกความตกลงดังกล่าว
แต่ที่น่าสังเกตคือ สิ่งใดถือว่าเป็นการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐบาล และสิ่งใดมิใช่ นั่นจะเป็น
การกระทำของรัฐบาลก็ตาม ในประเด็นนี้จะต้องมีการเจรจาหลายฝ่ายเพื่อจัดทำข้อกำหนด
ในเรื่องนี้ภายใน 2 ปี นับแต่วันมีผลใช้บังคับของความตกลงนี้

ปัญหาที่น่าพิจารณาต่อมาก็คือ หลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access),
หลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment), ตารางข้อตกลง การเจรจา
เกี่ยวกับข้อตกลงเฉพาะ เกี่ยวพันอย่างไรกับเรื่องความสัมพันธ์ของสิทธิและหน้าที่ของรัฐโดย
คำนึงถึงเป้าหมายและนโยบายของรัฐ

โดยปกติแล้วการเปิดเสรีตามลำดับมีความประสงค์เพื่อให้รัฐสมาชิกค่อย ๆ เปิด โดยค่อย ๆ เสร็จจาเปิดเสรีในสาขา (Sector) ที่ตนเห็นว่าสามารถจะเปิดได้ เพื่อ สร้างความยืดหยุ่นแก่รัฐสมาชิกเพราะรัฐสมาชิกบางรัฐอาจต้องใช้เวลาในการปรับกฎหมาย ภายในของตน ตลอดจนคำนึงถึงการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในสาขานั้น ๆ ในประเทศของตน เพื่อจะสามารถแข่งขันกับเขารวมกันได้ด้วยกันที่มาจาก ต่างประเทศได้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดตลาดที่ดี หลักการประติบัติเชิงคนชาติที่ดี ล้วนแล้ว แต่เปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่เสนอไว้ทั้งสิ้น ยิ่งไปกว่านี้ยัง เป้าหมายว่าต้องเปิดเสรีในที่สุด ส่วนที่จะตกลงอย่างไร แก้ไขอย่างไรก็ระบุไว้ใน ตาราง ข้อผูกพันเป็นอันพอ

สำหรับหลักสมมูลของสิทธิและหน้าที่ของรัฐ โดยคำนึงถึงเป้าหมายและนโยบาย ของรัฐในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันก็ เป็น บทบัญญัติหนึ่งซึ่งสร้างสมดุลสิทธิและหน้าที่ของรัฐอันปรากฏอยู่ในหมวดที่ 5 ที่ว่า บทบัญญัติ เกี่ยวกับสถาบัน ซึ่งประกอบด้วย ข้อ XXII เกี่ยวกับการหารือซึ่งกันและกัน, ข้อ XXIII เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทและการบังคับใช้ และข้อ XXIV เกี่ยวกับคณะมนตรีว่าด้วย การค้าบริการ

โดยหลักการในกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว หากมีข้อพิพาทหนึ่งความใดอันยัง เกี่ยวกับการนำเอาสนธิสัญญามาปฏิบัติในระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกันสนธิสัญญาในสมัยปัจจุบันนี้ มักจะมีการกำหนดวิธีในการระงับข้อพิพาทเอาไว้ การระงับข้อพิพาทนั้นจะต้องเป็นการระงับ ข้อพิพาทโดยสันติวิธี ซึ่งอาจมีหลายแบบด้วยกัน ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของประเภท หรือมูลเหตุของข้อพิพาทนั้น ๆ บางครั้งการเจรจา, การหารือกัน ก็เป็นสิ่งที่เหมาะสม มากกว่าที่จะมาใช้ศาล หรืออนุญาโตตุลาการตัดสิน การบังคับใช้ความตกลงทั่วไปว่าด้วย การค้าบริการเป็นเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ วิธีการในการระงับข้อพิพาท ต้องเหมาะสมกับมูลเหตุ ของข้อพิพาทนั้น ๆ

การระงับข้อพิพาทได้ปรากฏอยู่ในข้อ XXII และข้อ XXIII โดยได้แบ่งวิธีการ ออกเป็น การหารือซึ่งกันและกัน, การเจรจา และการที่ Dispute Settlement Body (DSB) เข้ามามีบทบาทในการระงับข้อพิพาท

รัฐสมาชิกที่มีข้อขัดข้อง เกี่ยวกับการนำเอาความตกลงนี้มาใช้บังคับจะต้องหารือถึงกันและกัน โดย DSB จะขอร้องให้รัฐที่เกี่ยวข้องหารือเพื่อหาข้อแก้ไขที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ

แต่ถ้าเป็นการที่รัฐสมาชิกใดไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ความตกลง รัฐสมาชิกพินาศจะต้องหาข้อแก้ไขที่พอใจด้วยกัน โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งไปยังรัฐสมาชิกที่เกี่ยวข้อง และแจ้งไปยัง DSB ด้วย

ถ้าหากผู้พินาศ ยังไม่สามารถหาวิธีการระงับข้อพิพาทที่พึงพอใจทั้งสองฝ่ายได้ DSB ก็จะทำการไต่สวน (Investigate) และทำคำแนะนำที่เหมาะสม (Appropriate Recommendation) ไปยังรัฐสมาชิกที่เกี่ยวข้อง

แต่ถ้า DSB เห็นว่าสถานการณ์ได้เลวร้ายลงอย่างมาก DSB อาจอนุญาตให้รัฐสมาชิกระงับการปฏิบัติตามข้อผูกพันเฉพาะที่มีต่อรัฐสมาชิกอื่นก็ได้

ข้อ XXIV เป็นเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งเป็นองค์กรที่ดูแลเรื่องการค้าบริการ สมดุลแห่งสิทธิและหน้าที่ของรัฐมีขึ้นเพราะรัฐสมาชิกสามารถเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นได้ในคณะมนตรี (Council) หรือ องค์กรย่อย (Subsidiary) ของคณะมนตรี

1.2.4 สิทธิและหน้าที่ของรัฐสมาชิกในการออกกฎระเบียบมาตรฐานเกี่ยวกับการค้าบริการในบริบทของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

โดยหลักแล้ว ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมีขึ้น เพื่อให้รัฐสมาชิกเปิดโอกาสให้เอกชนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการค้าประเภทนั้นในประเทศของตน เป้าหมายสำคัญคือ เปิดเสรีแก่เอกชนผู้ประกอบการ การเปิดเสรีเช่นนี้ เป็นการเปิดเสรีเกี่ยวกับสาขาบริการต่าง ๆ ซึ่งเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ มิใช่รัฐ

การเปิดเสรีมิได้หมายความว่ารัฐจะต้องเปิดเสรีในทุก ๆ เรื่องหรือกฎหมายทุกฉบับจะต้องมีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปิดเสรีโดยมิได้คำนึงถึงความจำเป็นภายในของรัฐเลย เพื่อเป็นการกล่าวเน้นสิทธิของรัฐที่จะยังคงออกกฎหมายภายใน หรือข้อบังคับใน

การประกอบธุรกิจบริการให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานหลัก (Fundamental Norm) ของสังคม
ของรัฐบาลนั้น ๆ ข้อ XIV ข้อยกเว้นทั่วไป และข้อ XIV bis ข้อยกเว้นเกี่ยวกับความมั่นคง
(Security Exceptions) จึงได้ขยายขอบข่ายหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ออกไป

ข้อ XIV เป็นเรื่องข้อยกเว้นทั่วไป เกี่ยวกับข้อจำกัดของการค้าบริการจะ
กระทำได้โดยพลแห่งกฎหมาย หรือการปฏิบัติของรัฐ เพื่อป้องกันศีลธรรมอันดีของประชาชน
(Public Morals), รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Order),
คุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช (Human, Animal or Plant Life
or Health) หรือ เพื่อให้มีการเคารพกฎหมาย ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อบทของ
ความตกลงนี้ในเรื่องของมาตรการเพื่อความปลอดภัย, การป้องกันการฉ้อฉลหรือ เพื่อป้องกัน
ความเป็นส่วนตัวของเอกชน (Privacy of Individual) เกี่ยวกับเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว

ข้อ XIV bis เป็นเรื่องข้อยกเว้นเกี่ยวกับความมั่นคง ข้อจำกัดของ
การค้าบริการอาจกระทำได้ โดยพลแห่งกฎหมายหรือการปฏิบัติของรัฐโดยถือเอาความมั่นคง
ของรัฐเป็นสำคัญ รัฐสมาชิกสามารถที่จะดำเนินมาตรการของคณะมนตรีการค้าโลกของ GATS
หากเป็นเรื่องผลประโยชน์แห่งความมั่นคง เช่น เกิดภาวะสงครามหรือการวางข้อจำกัด
เกี่ยวกับ Fissionable และ Fusionable Materials หรือเกี่ยวกับการจัดตั้ง
เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหาร (Military Establishment) หรือไม่มีข้อความใดใน
บทบัญญัติที่จะห้ามรัฐสมาชิกให้กระทำการใดภายใต้พันธกรณีของสหประชาชาติ เพื่อมุ่งไว้
ซึ่งความมั่นคงและสันติภาพ ซึ่งเป็นภาพที่สหประชาชาติอาจขอความร่วมมือรัฐสมาชิกของตน
ให้ดำเนินการลงโทษทางเศรษฐกิจรูปใดต่อประเทศที่คุกคามสันติภาพของโลก

1.2.5 สิทธิของประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าร่วมมากขึ้นในเรื่องการค้าบริการ

ข้อ IV เกี่ยวกับการเพิ่มความร่วมมือของประเทศกำลังพัฒนาสิทธิของประเทศ
กำลังพัฒนาในทัศนะของกฎหมายระหว่างประเทศ ตั้งอยู่บนหลักกฎหมายที่สำคัญอยู่ 2 ข้อคือ
ประเทศกำลังพัฒนามีความเท่าเทียมกันกับประเทศอุตสาหกรรมในทัศนะของกฎหมาย แต่
มิได้เท่าเทียมกันตามความเป็นจริง ดังนั้นผลก็คือต้องสร้างกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับระหว่าง
ประเทศอุตสาหกรรมกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อลดช่องว่างหรือหามาตรการทดแทนคือ
ความไม่เท่าเทียมกัน ประเทศกำลังพัฒนากับประเทศอุตสาหกรรม จึงมีความสัมพันธ์

ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันในเชิงปฏิบัติ ความสัมพันธ์เช่นนี้นี้อาจอยู่บนหลักไม่ต่างตอบแทน และหลีกเลี่ยงประตูปิดได้ ด้วยเหตุนี้ ข้อ IV ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ จึงกำหนดเกณฑ์กว้าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าสู่ตลาด เพื่อเพิ่มสมรรถนะของการค้าบริการภายในประเทศ (Domestic Services) สมรรถภาพของสาขาบริการและการแข่งขันในเรื่องการค้าและเทคโนโลยี, ปรับปรุง Distribution Channels และระบบข่าวสารข้อมูลให้ดีขึ้น, เปิดตลาดในสาขาบริการและวิธีการให้บริการ เพื่อผลประโยชน์ในการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา

ประเทศอุตสาหกรรมจะต้องมีหน่วยติดต่อ (Contact Points) เพื่อให้ผู้ให้บริการจากประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตลาด และเทคนิคของการให้บริการต่าง ๆ ทราบถึงการลงทะเบียน การยอมรับและการกำหนดคุณสมบัติในทางวิชาชีพ และมีการให้เข้าถึงเทคโนโลยีของบริการ (Service Technology) ได้โดยสะดวก

นอกจากข้อ IV แล้ว จะพบหลักการของการหามาตรการชดเชย (Compensation measures) อยู่ในหลายมาตรา เช่น ข้อ V วรรค 3 เรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ข้อ XV เรื่องการอุดหนุน

ข้อ V วรรค 3 ได้กำหนดว่าเมื่อประเทศกำลังพัฒนาเข้าร่วมในความตกลงเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จะต้องคำนึงถึงการใช้หลักการห้ามเลือกปฏิบัติ เพราะถ้าประเทศกำลังพัฒนามีระดับการพัฒนาที่ต่ำกว่าประเทศอุตสาหกรรม การใช้หลักการห้ามเลือกปฏิบัติได้ จึงควรมีการยืดหยุ่นให้ด้วย

ส่วนในข้อ XV เกี่ยวกับเรื่องการอุดหนุนนั้นถ้าเป็นการอุดหนุนของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาแล้ว ก็คงสามารถที่จะทำได้ ในบางสาขาวิชาชีพที่จะต้องมีการยืดหยุ่น

1.3 หลักการสำคัญของความตกลงที่นำมาปรับใช้ในสาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในฐานะรัฐสมาชิกประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ที่จะต้องนำมาปรับใช้กับการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง ปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ก) พันธกรณีตามที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยพันธกรณีและข้อวินัยทั่วไป (General Obligations and Disciplines) มีดังนี้ :

1) ข้อ II หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored-Nation Treatment)

ตามข้อ II นั้นประเทศไทยผูกพันที่จะให้การปฏิบัติต่อการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว หรือ ต่อผู้ให้บริการสาขาการท่องเที่ยวของรัฐสมาชิกอื่นไม่น้อยกว่าที่ได้ให้การการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการสาขาการท่องเที่ยวของรัฐสมาชิกด้วยกัน หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งนั้นประเทศไทยผูกพันที่จะต้องให้แก่รัฐสมาชิกอื่นโดยทันที (Immediately) และโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ (Unconditionally)

อย่างไรก็ตามรัฐสมาชิกอาจคงมาตรการต่าง ๆ บางอย่างไว้ได้ แม้ว่ามาตรการนั้นจะขัดต่อหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง ถ้ามาตรการนั้นมีอยู่ก่อนที่จะมีการบังคับใช้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) นี้ และมาตรการนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นของข้อ II (Annex on Article II Exemptions)

ปัจจุบัน การค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการเสนอข้อผูกพันเฉพาะสาขานบท้ายภาคผนวก (Attachment to Annex on Article II Exemptions) เพื่อขอสความข้อยกเว้นหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งแต่อย่างไร

2) ข้อ III หลักความโปร่งใส (Transparency)

ภายใต้ข้อกำหนดของข้อ III ประเทศไทยต้องเปิดเผยมาตรการบังคับ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวต่อสาธารณะโดยทันที หมายความว่าระเบียบและข้อบังคับนี้ จะต้องเป็นที่เปิดเผยอันสาธารณชนอาจขอสได้ (Publicly Available) โดยรัฐสมาชิกจะต้องแจ้งให้คณะมนตรีด้านการค้าบริการ (Council for Trade in Service) ทราบอย่างน้อยปีละครั้งถึงกฎหมายใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงของมาตรการที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งมีผลต่อการค้าบริการตามข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ที่ได้ให้ไว้

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) นี้... นอกจากนี้ รัฐสมาชิกยังต้องจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถาม (Enquiry Points) อย่างน้อยหนึ่งแห่งภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ความตกลงนี้มีผลบังคับ เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกอื่นได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการบังคับใช้ข้อมูลดังกล่าวว่าประเทศกำลังพัฒนาอาจขอข้อยกเว้นระยะเวลา ไม่ต้องจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถามให้เสร็จสิ้นภายใน 2 ปีก็ได้

อย่างไรก็ตามการเปิดเผยนี้จะได้รับการปกปักรักษา หากเป็นเรื่องความลับซึ่งเปิดเผยแล้วจะทำให้เสื่อมเสียต่อการบังคับใช้กฎหมายของประเทศ หรือเสื่อมเสียต่อสาธารณชน หรือเสื่อมเสียต่อประโยชน์ทางการค้าตามข้อ III Bis

ปัจจุบันนี้จะเก็บข้อบังคับและกฎหมายภายในของประเทศไทยไปแจ้งต่อสาธารณชนด้วยการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และตีพิมพ์เป็นภาษาไทยทั้งหมด จึงน่าจะคิดว่าภายใต้พันธกรณีตามข้อนี้ ประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นในการทำความเข้าใจให้ขยายแวงกว้างขึ้นคือนอกจากการไปแจ้งต่อสาธารณชนชาวไทยแล้ว ยังต้องไปแจ้งต่อสาธารณชนโดยทั่วไปอีกด้วย ซึ่งน่าจะคิดว่าประเทศไทยจะต้องจัดทำคำแปลบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวขึ้นเป็นภาษาสากลด้วยหรือไม่

3) ข้อ IV สิทธิของประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าร่วมมากขึ้นในเรื่องการค้าบริการ (Increasing Participation of Developing Countries)

ภายใต้ข้อกำหนดของข้อ IV นี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีการเพิ่มสมรรถนะและความสามารถ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันในเรื่องการค้าบริการ สาขาการท่องเที่ยวนั้นคือรัฐสมาชิกเป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วจะต้องจัดตั้งหน่วยติดต่อ (Contact Points) ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ความตกลงนี้มีผลบังคับ

หน่วยติดต่อ เป็นศูนย์ที่ให้บริการข่าวสารข้อมูลแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาเกี่ยวกับตลาดการค้าบริการของประเทศที่พัฒนาแล้ว ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- (ก) ข้อมูลทางการพาณิชย์ และข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับการค้าบริการ
- (ข) ข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียน การยอมรับ และการมีคุณสมบัติในการประกอบวิชาชีพ
- (ค) ข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีของบริการประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่

พึงสังเกตว่าข้อ IV เป็นพันธกรณีของรัฐสมาชิกที่จะต้องให้การช่วยเหลือแก่กลุ่มแก่รัฐสมาชิกอื่นซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศที่มีการพัฒนาน้อย (Less Developed Countries) ในฐานะประเทศกำลังพัฒนาประเทศไทยจึงมีทั้งสิทธิและพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อกำหนดในข้อนี้

4) ข้อ V การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration)

ข้อนี้ไม่ถือเป็นพันธกรณี แต่เป็นบทรับรองให้สิทธิประเทศไทย และรัฐสมาชิกอื่นที่จะเข้าร่วมตกลงกันเองในการรวมตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อขยายการค้าเสรีด้านการค้าบริการสาขา การท่องเที่ยวได้ แต่การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจนี้จะต้องมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือ สร้างรูปแบบใหม่ ๆ ของการเลือกปฏิบัติ

บทบัญญัติตามข้อนี้จะได้นำมาใช้มากหากการรวมตัวกันในเรื่องเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีบทบาทเป็นจริงเป็นจังในอนาคต

5) ข้อ VI กฎระเบียบภายในของรัฐ (Domestic Regulation)

ภายใต้บังคับของข้อนี้ กฎระเบียบภายในของประเทศไทยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการสาขาการบริการท่องเที่ยวจะต้องเป็นไปอย่างสุจริตธรรมสมเหตุผล เป็นกลาง และ สอดคล้องตรงตามที่ได้กำหนดไว้ในความตกลงนี้

6) ข้อ VII การยอมรับ (Recognition)

ประเทศไทยผูกพันที่จะยอมรับรองวิชาการ การศึกษา ประสบการณ์ ตลอดจน ใบอนุญาตหรือใบรับรอง ที่ออกโดยรัฐสมาชิกอื่น

นอกจากนี้ ประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิกจะต้องแจ้งต่อคณะกรรมการด้านการค้าบริการ ทราบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(ก) แจ้งมาตรการในการยอมรับมาตรฐานที่ใช้บังคับอยู่ของรัฐ ให้แก่คณะกรรมการ ทราบภายใน 12 เดือน นับแต่วันที่ความตกลงนี้มีผลบังคับ

(ข) แจ้งให้คณะกรรมการทราบโดยทันที หากมีการเปิดเจรจาเพื่อทำความตกลงว่าด้วย การกำหนดมาตรการในการยอมรับมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐสมาชิกอื่นที่สนใจได้แจ้ง ความจำนงขอเข้าร่วมในการเจรจาดัง

(ค) แจ้งให้คณะกรรมการทราบโดยทันที หากมีการกำหนดขึ้นใหม่หรือมีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมในเรื่องมาตรการในการยอมรับมาตรฐาน

ในสาขาบริการการท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับข้อนี้มาก ในประเด็นที่ว่าประเทศไทย จะต้องยอมรับ และให้ความคุ้มครองในเรื่องของลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการที่ออกโดยผู้ให้บริการจากรัฐสมาชิกอื่น

7) ข้อ VIII การผูกขาดและการให้สิทธิแก่ผู้ให้บริการและผู้เดียว (Monopolies and Exclusive Services Provider)

ประเทศไทยอาจผูกขาดทางการค้าบริการสาขาท่องเที่ยวในดินแดนของรัฐตนได้ แต่จะทำการที่เป็นการขัดต่อหลักประติบัติเชิงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ซึ่งตามข้อ II หรือขัดต่อข้อผูกพันเฉพาะไม่ได้

8) ข้อ IX การปฏิบัติทางธุรกิจ (Business Practices)

ประเทศไทยตกลงว่าจะให้ความร่วมมือกับรัฐสมาชิกอื่นในการจัดการกระทำอันเป็นการบิดเบือนต่อการแข่งขันในตลาดการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว

9) ข้อ X มาตรการป้องกันเร่งด่วน (Emergency Safeguard Measures)

ข้อ XI การจ่ายเงินและการโอนเงิน (Payments and Transfers) และ

ข้อ XII การใช้มาตรการจำกัดเพื่อป้องกันดุลการชำระเงิน (Restrictions to Safeguard the Balance of Payments)

ภายใต้บังคับข้อนี้ประเทศไทยผูกพันที่จะไม่กำหนดข้อจำกัดใด ๆ ในเรื่องการชำระเงินและการโอนเงินระหว่างประเทศ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องหรือเกิดขึ้นจากการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว เว้นแต่จะเป็นกรณีวางข้อจำกัดเพื่อเป็นการคุ้มครองดุลการชำระเงินของประเทศตามข้อ XII

10) ข้อ XV การอุดหนุน (Subsidies)

ในการที่การอุดหนุนก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้าบริการรัฐสมาชิกต้องร่วมมือกันในการหามาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบิดเบือนนั้นขึ้น

ข) พันธกรณีตามที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitment) มีดังนี้ :

1) ข้อ XVI การเข้าสู่ตลาด (Market Access)

ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามการค้าบริการ หรือผู้ให้บริการของรัฐสมาชิกอื่นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าที่ได้ตกลงกันไว้ในความตกลงนี้ อย่างไรก็ตามรัฐสมาชิกอาจกำหนดเงื่อนไขพิเศษเฉพาะประเทศของตนก็ได้ โดยกำหนดไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedules of Specific Commitments)

2) ข้อ XVII การปฏิบัติต่อชนชาติ (National Treatment)

ประเทศไทยต้องปฏิบัติต่อการค้าบริการหรือต่อผู้ให้บริการของรัฐสมาชิกอื่นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าที่ได้ปฏิบัติต่อการค้าบริการหรือผู้ให้บริการของประเทศไทยเอง อย่างไรก็ตามประเทศไทยอาจกำหนดเงื่อนไขพิเศษเฉพาะประเทศก็ได้ โดยกำหนดไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะเช่นกัน

บทที่ 2

ภาวะทางกฎหมาย และผลกระทบของการค้าบริการในปัจจุบัน

บทที่ 2

ภาวะทางกฎหมายและผลกระทบ

ของการค้าบริการในปัจจุบัน

2.1 ภาวะทางกฎหมายของการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยว

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับการค้าบริการในสาขาการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ในที่นี้ผู้วิจัยจะขออธิบายเป็นดังนี้

2.1-ก กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535

2.1.2 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281

2.1.3 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521

2.1.4 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2478

2.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520

2.1-ข ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2.1-ก กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 ^(๑)

ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการประเภทธุรกิจนำเที่ยว คือ มาตรา 3, 14, 15, 16, 33, 59 และ 62

ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 3 ธุรกิจนำเที่ยว หมายความว่า การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหรือการให้บริการหรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ที่พัก และหรือมัคคุเทศก์ ให้แก่นักท่องเที่ยว

^(๑) โปรดดูภาคผนวกที่ 3 .

อย่างไรก็ตามพึงสังเกตว่า "ธุรกิจนำเที่ยว" ภายใต้งบับพระราชบัญญัตินี้มีความหมายกว้างขวางกว่าคำว่า "Tour Operators" ความระบุใน MTN. GNS/W/120 P.G โดยธุรกิจนำเที่ยวในที่นี้จะรวมรวมถึงการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง ซึ่งเป็นบริการของตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agencies) อีกด้วย

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวภายใต้งบับพระราชบัญญัตินี้จะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต (มาตรา 14) ซึ่งผู้ขอรับใบอนุญาตได้จะต้องมีสัญชาติไทยเป็นสำคัญ (มาตรา 15) ผู้ที่ไม่มีคุณสมบัติหรือขาดสัญชาติไทยก็จะไม่สามารถประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้ เว้นแต่เป็นคนต่างด้าวที่อยู่ภายใต้ความตกลงที่ประเทศไทยมีข้อผูกพันอยู่กับรัฐบาลต่างประเทศตามมาตรา 16 ซึ่งก็คือประเทศสหรัฐอเมริกา หรือคนสัญชาติอเมริกันนั่นเอง

โทษตามกฎหมายของผู้ฝ่าฝืน คือ ปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ (มาตรา 59) และการเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 33) หลังการเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต้องส่งคืนใบอนุญาตต่อนายทะเบียน มิฉะนั้นจะมีโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท (มาตรา 62)

ในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวเนื่องกับการค้าบริการ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ คือ มาตรา 3, 39, 40, 48, 65 และ 68

ภายใต้งบับบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ มัคคุเทศก์หมายความว่าผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลใดที่ได้รับค่าตอบแทน

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นมัคคุเทศก์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา 39) และผู้ขอรับใบอนุญาตนั้นจะต้องมีสัญชาติไทย (มาตรา 40) ดังนั้น ผู้ไม่มีสัญชาติไทยจึงไม่มีโอกาสจะประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ได้

ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในเรื่องนี้จะได้รับโทษตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 85) และถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 48) หลังการเพิกถอนใบอนุญาตมีผลบุคคลจะต้องส่งคืนใบอนุญาตและเครื่องหมายแสดงการเป็นมีผลบุคคล ซึ่งได้รับอนุญาตคืนต่อนายทะเบียน มิฉะนั้นจะต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท (มาตรา 88)

อย่างไรก็ตามพึงสังเกตว่า มีผลบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ หมายความว่าเฉพาะถึงผู้ที่ได้รับคำตอบแทนในการนำเที่ยวเท่านั้น หากบุคคลใดนำเที่ยวโดยไม่ได้รับคำตอบแทนก็จะไม่เข้าชื่อ "มีผลบุคคล" ตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้

2.1.2 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ^(๔)

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ได้ให้ความหมายของ "คนต่างด้าว" ไว้ว่า คนต่างด้าว หมายความว่า บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และให้รวมถึงถึง

- (1) นิติบุคคล ซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นถือโดยคนต่างด้าว หรือนิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวยกหุ้นมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น
- (2) นิติบุคคล ซึ่งมีคนต่างด้าวถือหุ้นเป็นหุ้นส่วน หรือเป็นสมาชิกตั้งแต่กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้เป็นสมาชิก ไม่ว่าคนต่างด้าวนั้นจะลงทุนเท่าใดหรือไม่
- (3) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว

นอกจากนี้ยังถือว่าหุ้นของบริษัทจำกัดที่ไปหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ เป็นหุ้นของคนต่างด้าวอีกด้วย

ข้อ 4 ของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 บัญญัติห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. เว้นแต่จะได้มีพระราชกฤษฎีกาอนุญาต ส่วนธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. คนต่างด้าวจะทำได้หากได้รับอนุญาตจากอธิบดี

^(๔) โปรดดูภาคผนวกที่ 4.1

บัญชี ก. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 หมวด 3 ในเรื่องการประกอบธุรกิจบริการ ได้กำหนดห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจ (5) นายหน้าหรือตัวแทน และบัญชี ข. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับดังกล่าว หมวด 4 ในเรื่องการประกอบธุรกิจบริการได้กำหนดห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจ (1) นำเที่ยว และ (2) กิจกรรมโรงแรมเว้นแต่บริการจัดการโรงแรม

ดังนั้น ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 นี้การเป็นตัวแทนการท่องเที่ยว, ธุรกิจนำเที่ยว และกิจการโรงแรม เป็นธุรกิจต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว (ข้อ 4 (1)) ส่วนการบริหารโรงแรมนั้น เป็นธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. หมวด 3 (1) ซึ่งคนต่างด้าวจะทำได้โดยต้องขออนุญาตจากอธิบดี กรมแรงงานก่อน (ข้อ 4 (2))

หากคนต่างด้าวผู้ใดฝ่าฝืนก็จะได้รับโทษตามข้อ 26 คือ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ สามหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และศาลจะสั่งให้เลิกการประกอบธุรกิจนั้นเสีย

อย่างไรก็ตามมีพระราชกฤษฎีกาออกในปี พ.ศ. 2516 คือ "พระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. พ.ศ. 2516" อนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. ได้แม้ว่าจะเป็นคนต่างด้าว ก็ตาม (มาตรา 3)

2.1.3 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521⁽³⁾

คนต่างด้าวภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 คือ บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (มาตรา 5)

มาตรา 6 ของพระราชบัญญัตินี้กำหนดห้ามมิให้คนต่างด้าวทำงานบางอย่างเพื่อเป็นการค้าหรือหารายได้ในทุกที่ในราชอาณาจักร

งานในอาชีพ หรือวิชาชีพต้องห้ามเหล่านั้นถูกกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพ และวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522⁽⁴⁾ คือ ข้อ (28) งานนายหน้า หรืองานตัวแทน ออกเงินงานนายหน้า หรืองานตัวแทนในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ และ ข้อ (34) ระบุ ว่า งาน มัคคุเทศก์ หรือ งานจัดนำเที่ยว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่างานเป็นตัวแทนการท่องเที่ยว, งานมัคคุเทศก์ และงานนำเที่ยว เป็นงานในอาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ

สำหรับกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืน คือระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับ ตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 33)

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ได้กำหนดข้อยกเว้นต่าง ๆ ไว้ดังนี้

⁽³⁾ โปรดดูภาคผนวกที่ 5.1

⁽⁴⁾ โปรดดูภาคผนวกที่ 5.2

1. ข้อหกเว้นตามมาตรา 4 ซึ่งอนุญาตให้คนต่างด้าว 7 ประเภทที่เป็นผู้แทนทางการทูตทางกงสุล หรือผู้แทนองค์การระหว่างประเทศ ประกอบอาชีพและวิชาชีพต้องห้ามได้
2. ข้อหกเว้นตามมาตรา 10 คนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตเข้ามาทำงานตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ก็จะสามารถประกอบอาชีพและวิชาชีพต้องห้ามได้เช่นกัน
3. ข้อหกเว้นตามมาตรา 12 นี้ อนุญาตให้คนต่างด้าว 4 ประเภททำงานได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนด

2.1.4 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2473 ^(๕)

ตามพระราชบัญญัติโรงแรมนี้ให้ความหมายของ "โรงแรม" ว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

นอกจากนี้ ในมาตรา 3 นี้เอง ได้ให้คำนิยามของ เจ้าสำนัก ว่า "เจ้าสำนักคือ บุคคลผู้ควบคุมและจัดการโรงแรม

มีข้อหนึ่งสังเกตว่า พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2473 นี้ไม่ได้ระบุหรือจำกัดสัญชาติของเจ้าสำนักโรงแรม ซึ่งหมายความว่าเจ้าสำนักโรงแรมนั้นจะมีสัญชาติไทยหรือเป็นคนต่างด้าวก็ได้ มีข้อหนึ่งสังเกตอีกประการหนึ่งคือเจ้าสำนักโรงแรมตามความในพระราชบัญญัตินี้จะมีความหมายเป็นอย่างเดียวกันกับงานบริการจัดการโรงแรมตามที่ระบุไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 281 ซึ่งไม่ถือเป็นธุรกิจต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2473 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติที่สอดคล้องต่อพันธกรณี ที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการในสาขาการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว แต่เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับการเปิดเสรีในทางการค้าบริการมากขึ้น ควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

^(๕) โปรดดูภาคผนวกที่ 8

2.1.6 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 นี้ ร่างขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์ในการจูงใจให้มีการลงทุนภายในประเทศเพิ่มขึ้น โดยกิจการใดที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเห็นว่าเป็นกิจการสำคัญที่เป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคมหรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ กิจการที่ผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุน แรงงาน หรือบริการในอัตราสูง หรือ กิจการที่ใช้ผลผลิตการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ ซึ่งกิจการนั้นยังไม่มีขึ้นในราชอาณาจักรหรือมีไม่เพียงพอ หรือกรรมวิธีการผลิตยังไม่มีทันสมัย ^(๑) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอาจพิจารณาให้เป็นกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับหลักประกัน และการคุ้มครองตลอดจนสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน หมวด 3, 4, 5 ของพระราชบัญญัติฯ อาทิเช่น

การให้หลักประกัน

- รัฐจะไม่โอนกิจการของผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมาเป็นของรัฐ (มาตรา 43)
 - รัฐจะไม่ประกอบกิจการอื่นใหม่แข่งกันกับผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 44)
 - รัฐจะไม่ผูกขาดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับผู้ได้รับ
- การส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 45)

^(๑) มาตรา 16 พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

มาตรการคุ้มครอง (พิจารณาตามความเหมาะสม)

- การเรือกเก็บค่าธรรมเนียบพิเศษเข้า ผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกับที่ผลิตได้ในประเทศ แต่ไม่เกิน 50% ของราคารวมค่าประกันภัยและค่าขนส่งโดยวิธียังคับไม่เกินคราวละ 1 ปี (มาตรา 49)

การอนุญาต

- อนุญาตให้นำช่างฝีมือ และผู้ชำนาญการเข้ามาทำงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 25, 26)
- อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน (มาตรา 27)
- อนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกซึ่งเงินตราต่างประเทศ (มาตรา 37)

สิทธิและประโยชน์ด้านภาษี

- อาจได้รับการยกหรือลดหย่อน อากรขาเข้า ร้อยละ 50 สำหรับเครื่องจักรที่นำเข้ามา (มาตรา 28, 29)
- อาจได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นไม่เกินร้อยละ 90 มีกำหนดเวลาคราวละ 1 ปี (มาตรา 30)
- อาจได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 3-8 ปี และอนุญาตให้นำผลขาดทุนไปหักออกจากกำไรสุทธิภายหลังระยะเวลาที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ มีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี (มาตรา 31, 32)
- ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำค่ากักตุนลิขสิทธิ์ หรือค่าสิทธิอื่นอย่างอื่นไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้เป็นเวลา 5 ปี (มาตรา 33)
- ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินปันผลจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตลอดระยะเวลาที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล (มาตรา 34)

มีข้อสังเกตว่าผู้ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องเป็นบริษัท มูลนิธิ หรือสหกรณ์เท่านั้น
อย่างไรก็ตาม ผู้ขออาจยื่นคำขอรับการส่งเสริมได้ในนามบุคคลธรรมดา แต่จะต้องจัดตั้งบริษัท
มูลนิธิ หรือสหกรณ์ ให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ผู้ขอรับการส่งเสริมได้ตอบรับ
มติคณะกรรมการฯ ให้ส่งเสริมแล้วหลังจากคณะกรรมการฯ มีมติอนุมัติหรือไม่อนุมัติการส่งเสริม (๗)

ในปัจจุบันนี้ กิจกรรมโรงแรมเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีแนวโน้ม
ที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงแรมขนาดใหญ่ (Deluxe) ซึ่ง
มีห้องพักตั้งแต่ 400 ห้องขึ้นไป ถ้าตั้งภายในเขตกรุงเทพมหานคร แต่จะต้องมีผู้มีสัญชาติไทย
ถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของทุนจดทะเบียน ถ้าโรงแรมตั้งอยู่ในต่างจังหวัดจะต้อง
มีห้องพัก 200 ห้องขึ้นไปโดยคนต่างด้าวจะถือหุ้น 100 % ก็ได้

สำหรับกิจการบริการให้ความสะดวก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอื่น ๆ คณะกรรมการ
ส่งเสริมการลงทุนก็มีแนวโน้มจะให้การส่งเสริมการลงทุนเช่นกัน กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ กิจการ
เดินเรือสำเภา กิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีที่พักอาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่
เกี่ยวข้องกับตนเอง กิจการเดินเรือสำเภาด้วยเรือความเร็วสูง กิจการบริการที่จอดเรือ
โดยมีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและกิจการให้บริการดำน้ำทางน้ำ (Scuba
Dive) โดยมีที่พักแรม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนจึงเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่ไม่ขัดขวาง แต่สอดคล้องกับ
พันธกรณีของไทยในเรื่องการค้าบริการเป็นอย่างยิ่ง และเป็นกฎหมายสำคัญที่เกื้อกูลต่อการลงทุน
ของประเทศในปัจจุบัน

(๗) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, สำนักงาน.

คู่มือการขอรับการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2535

2.1-๒ ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันนี้ นอกจากความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ยังไม่มีความตกลงระหว่างประเทศใดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้าบริการในสาขาการโรงแรม และท่องเที่ยวโดยตรง

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศสหรัฐอเมริกาฉบับหนึ่ง ชื่อว่า "สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา" ซึ่งสนธิสัญญานี้ได้ลงนามกัน ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2509 และได้มีการให้สัตยาบันกัน ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2511

สนธิสัญญานี้ทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดกันในการค้า และในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสอง และบทบัญญัติต่าง ๆ ของสนธิสัญญานี้มีความสอดคล้องและเกื้อกูลต่อความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเป็นอย่างมาก อาทิเช่น :

ภายใต้บทบัญญัติข้อ 4 บุคคลธรรมดา และนิติบุคคลที่มีสัญชาติอเมริกัน จะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติไทยในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เว้นการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะการคมนาคม การขนส่ง การรับดูแลทรัพย์สินเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับหน้าที่รับฝากเงิน การแสวงหาผลประโยชน์จากที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือการค้าภายในเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรพื้นเมือง

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติ ข้อ 4 นี้ ใช้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ตามที่ระบุไว้ใน ข้อ 17 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งเป็นการให้สิทธิในการประกอบอาชีพแก่คนสัญชาติอเมริกาเช่นเดียวกับคนชาติไทย

ภายใต้ข้อ 5 คนสัญชาติไทย และอเมริกัน ต่างก็มีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับคุ้มครองในเรื่องลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้าโดยคนชาติภายในราชอาณาจักรของประเทศทั้งสอง หากได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้บังคับของประเทศนั้น จะเห็นว่าข้อ 5 ของสนธิสัญญานี้ นอกจากจะสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติตามข้อ 17 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการแล้ว ความในข้อ 5 นี้ ยังสอดคล้องกับหลักการยอมรับ (Recognition) ตามข้อ 7 ของ GATS อีกด้วย

ภายใต้ข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้ ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาจะไม่ใช้ข้อจำกัดในเรื่อง การชำระเงิน การส่งเงินและการโอนเงินอื่น ๆ ไปยังหรือมาจากอาณาเขตของรัฐอีกฝ่ายหนึ่ง จะเห็นได้ว่าข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้สอดคล้องและเป็นหลักเดียวกันกับข้อ 10 เรื่องมาตรการ ป้องกันแรงกดดัน ข้อ 11 เรื่องการจ่ายและโอนเงินและข้อ 12 เรื่องมาตรการกักตุนเพื่อป้องกัน การชำระเงิน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

นอกจากสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2509 แล้ว ประเทศไทยยังได้ ทำสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง และการส่งเสริมการลงทุนทั้งในรูปของความตกลงเกี่ยวกับการ ลงทุนโดยตรง และสนธิสัญญาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับหลายประเทศในลักษณะสนธิสัญญา ทวิภาคี อาทิเช่น (๑)

- สนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเกี่ยวกับการส่งเสริม และกีดกันการค้าและการลงทุน พ.ศ. 2504
- ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทยกับ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ พ.ศ. 2515
- ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรบริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและคุ้มครองทรัพย์สินที่ลงทุน พ.ศ. 2521
- ความตกลงว่าด้วยการประสานการลงทุนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาล แห่งประเทศแคนาดา พ.ศ. 2526
- ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน พ.ศ. 2528

(๑) ข้อมูลจากกองสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ

ภายใต้สนธิสัญญาทวิภาคีเหล่านี้ ผู้ลงทุนจากประเทศไทยในประเทศเหล่านี้และผู้ลงทุนจากประเทศเหล่านี้ในประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์ที่เป็นการปฏิบัติ และการคุ้มครองจากสนธิสัญญาดังกล่าว คือ การได้รับการส่งเสริมและการคุ้มครองจากการลงทุนหลังจากที่การลงทุนนั้น ๆ ได้รับความเห็นชอบหรืออนุญาตจากรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลจากประเทศนั้น ๆ แล้วเท่านั้น กล่าวคือ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

เป็นที่น่าสังเกตว่า สนธิสัญญาสองฝ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุนนี้มีลักษณะดีกว่าสนธิสัญญาทางไมตรีที่ไทยทำกับสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ สนธิสัญญาทางไมตรีที่ไทยทำกับสหรัฐอเมริกานั้น มุ่งถึงการให้การอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจของเอกชนของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีชาวอเมริกันที่จะมาประกอบธุรกิจในประเทศไทย จะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติไทย (National Treatment) ที่ देखขณะที่คนต่างด้าวอื่นจะไม่ได้ได้รับการปฏิบัติเช่นนั้น ดังนั้น หลังจากที่มีการเปิดเสรีแล้ว ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปรับลดระดับการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวอื่นให้เท่าเทียมกันกับคนชาติอเมริกันเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตาม GATS ข้อ 2 หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored-Nation Treatment) นั้นเอง หรือหากประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะเปิดเสรีได้อย่างเต็มรูปแบบ ประเทศไทยควรต้องเจรจาขอแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีที่ได้ทำไว้กับสหรัฐอเมริกาเสียใหม่ โดยกำหนดให้สิทธิในการประกอบอาชีพของคนสัญชาติอเมริกันมีเท่าเทียมกันกับคนต่างด้าวในสัญชาติอื่น ตามที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาสองฝ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นมาตรฐานอย่างเดียวกัน และไม่เป็นการขัดต่อหลักการ GATS

2.2 ผลทางกฎหมาย

จากรายละเอียดที่ได้วิเคราะห์แล้วใน 2.1 จะพบว่าภาวะทางกฎหมายในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการประเภทการท่องเที่ยวและโรงแรมนั้นแม้ทั้งที่สอดคล้อง และยังขัดแย้งต่อพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ หรือ GATS

ในส่วนของกฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีอยู่แล้วนั้นคือ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 เนื่องจากผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นแล้วใน 2.1 ว่าบทกฎหมายเหล่านี้มีความสอดคล้องกับพันธกรณีอย่างไร จึงขอวกเวียนไม่กล่าวซ้ำในที่นี้

สำหรับกฎหมายที่ยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีเกี่ยวกับการค้าบริการประเภทโรงแรมและ
ท่องเที่ยว นั้น หลังจากมีความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) แล้ว กฎหมายเหล่านี้จะ
ถูกกระทบและแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังนี้ :

1) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

บทบัญญัติในมาตรา 15 และ มาตรา 40 เป็นบทบัญญัติหลักของพระราชบัญญัตินี้ที่ขัดต่อ
ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขัดต่อหลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ
ตามข้อ XVII เพราะบทบัญญัติในมาตราทั้งสอง ให้การประติบัติต่อคนต่างด้าวค้อยกว่าคนไทยใน
การประกอบธุรกิจนำเที่ยวและการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ กล่าวคือ ในกฎหมายปัจจุบันนี้ ผู้มี
สัญชาติไทยเท่านั้นที่จะได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ก็ได้บทบัญญัติ
ดังกล่าวจึงขัดต่อ ข้อ VI ในเรื่องกฎระเบียบภายในของรัฐ (Domestic Regulation)
และ ข้อ XVI ในเรื่องการค้าเสรีตลาด (Market Access) และ ข้อ XVII ในเรื่อง
การประติบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) อีกด้วย

หลังจากมีความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) บทบัญญัติในมาตรา 15 (1) และ
(2) และมาตรา 40(1) ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 จึงต้องยกเลิก
แก้ไขใหม่ให้การค้าบริการ หรือผู้ให้บริการของรัฐสมาชิกอื่นได้รับการประติบัติที่เท่าเทียมกับการค้า
บริการและผู้ให้บริการชาวไทย คือ จะต้องอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ไม่มีสัญชาติไทยสามารถประกอบ
ธุรกิจนำเที่ยว และประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ได้

2) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281

จะเห็นได้โดยชัดแจ้งว่าบทบัญญัติของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 และวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่จำกัดการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เพื่อรักษาตลาดอำนาจทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศนั้น ^(๙) ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี ซึ่งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวและโรงแรมโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติเบื้องต้นตามข้อ XVII การเข้าสู่ตลาดตามข้อ XVI และเรื่องกฎระเบียบภายในของรัฐตามข้อ VI ดังนั้น ภายหลังจากมีความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยต้องทำการแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ไม่ให้เกิดการกีดกันจำกัดการประกอบธุรกิจการค้าของคนต่างด้าวอีกต่อไป

ส่วนพระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. พ.ศ. 2518 อันเป็นกฎหมายที่ออกไว้ให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. ได้นั้นแม้จะมีความสอดคล้องอำนาจต่อพันธกรณีมากกว่าความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 แต่พระราชกฤษฎีกานี้มีวัตถุประสงค์ใช้บังคับได้ในขอบเขตจำกัดแก่คนต่างด้าวที่ได้รับการลงทุนเท่านั้น ^(๑๐) สำหรับคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนก็ยังไม่สามารถประกอบกิจการนำเที่ยวและกิจการโรงแรมได้

^(๙) จากคำปรารภในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281

^(๑๐) จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาอนุญาตให้คนต่างด้าว ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ข. พ.ศ. 2518

3) พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

เหตุผลในการออกพระราชบัญญัตินี้เกิดเนื่องจากในสมัยนั้นมีคนต่างด้าวบางประเภทที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยไม่มีหลักฐานการได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เช่น ญวน อพยพ และบุคคลเหล่านี้ได้มาประกอบอาชีพทำงานในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ โดยเสรี ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่อยู่ในข่ายบังคับของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ทำให้เกิดปัญหาขัดข้องในทางปฏิบัติหลายประการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น (11) ดังนั้น บทบัญญัติโดยทั่วไปของพระราชบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกับพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาถึงภาวะการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งความขัดข้องในเรื่องผู้อพยพดังกล่าวได้หมดสิ้นไปแล้วผู้วิจัยมีความเห็นเป็นอย่างเดียวกันกับกรณีของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 คือ หลังจากมีการเปิดรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการแล้วพระราชบัญญัตินี้ควรต้องแก้ไขเพื่อเปิดโอกาสให้คนต่างด้าวได้มีโอกาสเป็นตัวแทนการท่องเที่ยวประกอบธุรกิจนำเที่ยว และประกอบอาชีพ มีคุณูปการได้เช่นเดียวกันกับคนไทย

4) สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ว่า สนธิสัญญาทางไมตรีที่ประเทศไทยทำกับสหรัฐอเมริกาฉบับนี้ให้สิทธิพิเศษแก่คนชาติอเมริกันมากกว่าคนต่างด้าวอื่น สนธิสัญญานี้จะขัดต่อหลักประติบัติเชิงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ถึง (Most-Favored-Nation Treatment) ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 2 ของ GATS

หลังจากการเปิดเสรีแล้ว ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปรับมาตรฐานการให้สิทธิคนต่างด้าวชาติต่าง ๆ ให้เท่าเทียมกัน โดยอาจเลือกทำได้ 2 วิธี ดังนี้คือ

(11) จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521

วิธีที่ 1

หากประเทศไทย ประสงค์จะให้สิทธิคนต่างด้าวอื่นให้เท่าเทียมกันกับคนชาติอเมริกัน ประเทศไทยก็ต้องแก้ไขสนธิสัญญาใด ๆ เพราะหลัก Most-Favored-Nation Treatment ที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 2 ของ GATS จะถูกนำมาใช้โดยอัตโนมัติและส่งผลยกระดับให้คนชาติอื่นได้สิทธิเท่าเทียมกันกับคนชาติอเมริกัน

วิธีที่ 2

ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบ ประเทศไทยก็ต้องขอแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจฉบับดังกล่าวกับสหรัฐอเมริกา โดยปรับมาตรฐานให้สิทธิของคนชาติอเมริกันเท่าเทียมกับคนต่างด้าวอื่น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลัก MFN นั่นเอง

บทที่ 3

ภาวะทางเศรษฐกิจศาสตร์ และผลกระทบของการค้าและบริการ

3.1. ความสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยว

การบริการเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย โดยมีมูลค่าในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product GDP) เพิ่มขึ้นจาก 207,088 ล้านบาท ในปี 2531 เป็น 250,355 ล้านบาท ในปี 2535 (ตารางที่ 1) หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11-13 ของ GDP (ตารางที่ 2)

ธุรกิจท่องเที่ยวจัดว่าสำคัญที่สุดในธุรกิจบริการทั้งหมด เนื่องจากสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมากโดยเพิ่มจากเพียง 23,879 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2525 และเพิ่มมาเรื่อยๆ (ยกเว้นปี 2534 ที่เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย) จนสูงถึง 141,433 ล้านบาท ในปี 2536 โดยมีอัตราการขยายตัวของรายได้โดยเฉลี่ยในทศวรรษนี้สูงถึงร้อยละ 18.6 (ตารางที่ 3) และเป็นธุรกิจที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศสูงเป็นอันดับ 1 (ตารางที่ 4) ตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา (ยกเว้นปี 2534 ที่สูงเป็นอันดับ 2) พบว่าในปี 2531 สามารถทำรายได้เท่ากับ 78,859 ล้านบาท และเพิ่มเป็น 141,433 ล้านบาท ในปี 2536 (ตารางที่ 4)

ธุรกิจท่องเที่ยวมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องอยู่หลายธุรกิจ เช่น ธุรกิจโรงแรม บริการนำเที่ยว มีลคุเทศก์ ธุรกิจภัตตาคาร และร้านอาหาร ร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจบันเทิง และพักผ่อน ธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ฯลฯ ธุรกิจท่องเที่ยวจึงก่อให้เกิดการกระจายรายได้และมีการจ้างงานเป็นจำนวนมาก พบว่ามีจำนวน 1,287,818 คน ในปี 2537 โดยเพิ่มขึ้นจาก 1,067,307 คน และ 1,168,178 คน ในปี 2535 และ 2536 ตามลำดับ (ตารางที่ 5) ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่มีแรงงานมากที่สุดในธุรกิจท่องเที่ยว โดยมีจำนวน 416,476 คน หรือเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.65 ในปี 2537 ซึ่งเพิ่มจาก 367,448 คน และ 392,560 คน ในปี 2535 และ 2536 ตามลำดับ ธุรกิจที่มีแรงงานมากรองลงมา คือ ธุรกิจร้านอาหาร ซึ่งมีสัดส่วนแรงงานร้อยละ 25.2 ในปี 2536 และ 2537 รองลงมาคือธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน โดยมีสัดส่วนแรงงานประมาณร้อยละ 12 ธุรกิจขายของที่ระลึกมีสัดส่วนแรงงานประมาณร้อยละ 9-11 ธุรกิจขนส่งมีสัดส่วนแรงงานประมาณร้อยละ 4 ในขณะที่ธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีแรงงานน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 2.58 ในปี 2537 โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 28,645 คน ในปี 2535 เป็น 30,226 คน และ 31,708 คน ในปี 2536 และ 2537 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องจนวนมากในธุรกิจท่องเที่ยวนี้ แต่ในรายงานฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะธุรกิจโรงแรม บริการนำเที่ยว และมีลคุเทศก์ เท่านั้น เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับธุรกิจท่องเที่ยว

3.2. ภาพรวมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,218,429 คน ในปี 2525 เป็นประมาณ 5,780,533 คน ในปี 2536 (ตารางที่ 3) โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นมาตลอด (ยกเว้นปี 2526 และ 2534) โดยเฉลี่ยอัตราการขึ้น 9.5 คอปี ในด้านระยะเวลาพักโดยเฉลี่ยในไทยนั้นเพิ่มขึ้นจาก 4.79 วัน ในปี 2525 เป็น 8.94 วันในปี 2536 โดยนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเพิ่มขึ้นจาก 2,248.11 บาท ในปี 2525 เป็น 3,196.80 บาท ในปี 2536 (ตารางที่ 6) รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยจึงเพิ่มขึ้นจาก 23,879 ล้านบาท ในปี 2525 เป็น 127,802 ล้านบาทในปี 2536

ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่สูงที่สุดคือ ค่าซื้อของที่ระลึก โดยในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30.94 หรือมูลค่า 44,529 ล้านบาท (ตารางที่ 7) รองลงมาคือ ค่าที่พักร้อยละ 28.15 หรือ 40,514 ล้านบาท ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 18.77 หรือ 24,135 ล้านบาท ค่าเดินทางท่องเที่ยวในประเทศและค่าขึ้นแท็กซี่ก่อนร้อยละ 15.43 และ 4.96 หรือ 22,207 และ 7,138 ล้านบาท ตามลำดับ

กลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเดินทางมาไทยมากที่สุด ถึงร้อยละ 58.83 หรือ 3,377,520 คน ในปี 2536 (ตารางที่ 8) รองลงมาคือ กลุ่มประเทศยุโรปร้อยละ 24.49 หรือ 1,410,510 คน กลุ่มอเมริการ้อยละ 6.24 หรือ 359,726 คน และกลุ่มโอเชียเนียร้อยละ 4.14 หรือ 238,245 คน นอกนั้นเป็นกลุ่มเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ในกลุ่มเอเชียตะวันออก มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยมากที่สุด คือ มาเลเซีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ เกาหลีฮ่องกง และจีน กลุ่มประเทศยุโรป มีเยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลี เป็นนักท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย ส่วนกลุ่มอเมริกามีนักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกา และแคนาดา มากที่สุด สำหรับกลุ่มประเทศโอเชียเนียมีออสเตรเลียเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยมากที่สุด และเมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวเป็นรายประเทศแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยมากที่สุดในปี 2536 คือ มาเลเซีย ซึ่งมีทั้งหมด 829,681 คน หรือร้อยละ 14.40 (ตารางที่ 9) รองลงมาคือ ญี่ปุ่น 581,809 คน หรือร้อยละ 10.10 ไต้หวัน 524,894 คน หรือร้อยละ 9.11 สิงคโปร์ 384,387 คน หรือร้อยละ 6.33 และเยอรมัน 320,188 คน หรือร้อยละ 5.56 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา เกาหลี ฮ่องกง จีน อังกฤษ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และอิตาลี โดยนักท่องเที่ยวจาก 13 ประเทศนี้มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 78 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดที่เดินทางมาไทยในปี 2536

ชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยเกือบทั้งหมด มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวโดยในปี 2536 คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 87.56 รองลงมาคือการเดินทางเข้ามาเพื่อทำธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.27 (ตารางที่ 10) โดยนักท่องเที่ยวในปี 2538 ประมาณร้อยละ 53.79 เป็นการเดินทางมาครั้งแรก

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ร้อยละ 58.15 เป็นการเดินทางที่จัดการเดินทางด้วยตนเอง ในขณะที่เดินทางกับบริษัทนำเที่ยวร้อยละ 43.85 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.12 เป็นชาย และอายุนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-44 ปี ถึงร้อยละ 82 ในด้านสถานที่พักในไทยนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.02 พักที่โรงแรม ในขณะที่พักที่เกสต์เฮาส์ และอพาร์ทเมนท์ เพียงร้อยละ 0.30 และ 0.04 ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวต่างชาติจะเดินทางมาไทยในเดือนธันวาคมมากที่สุด โดยในปี 2535 มีถึงร้อยละ 10.43 รองลงมา คือ กุมภาพันธ์ ร้อยละ 9.95 พฤศจิกายน ร้อยละ 9.80 และสิงหาคม ร้อยละ 9.19 โดยในเดือนพฤษภาคมมีนักท่องเที่ยวมาไทยน้อยที่สุด (ตารางที่ 11)

เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย นอกจากกรุงเทพฯ ก็คือ เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต หาดใหญ่ สุโขทัย-ลพและเกาะสมุย โดยกรุงเทพฯ มีแนวโน้มว่าจำนวนนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จาก 4,884,915 คน ในปี 2531 เป็น 8,021,138 คน ในปี 2536 (ตารางที่ 12) เชียงใหม่ เพิ่มขึ้นจาก 945,879 คนในปี 2531 เป็น 1,145,354 คน ในปี 2534 และลดลงเป็น 907,840 คน ในปี 2536 พัทยาเมื่อนักท่องเที่ยวลดลงเรื่อย ๆ จาก 1,727,026 คน ในปี 2531 เป็น 1,128,871 คน ในปี 2538 ภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 726,173 คน ในปี 2531 เป็น 1,359,000 คน ในปี 2538 หาดใหญ่จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงจาก 1,189,856 คน ในปี 2531 เป็น 1,019,184 คน ในปี 2535 และสุโขทัย-ลพ เพิ่มขึ้นจาก 284,457 คน ในปี 2531 เป็น 313,501 คน ในปี 2534 และลดลงเป็น 297,943 คน ในปี 2535

ในแต่ละเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยนั้น จะมีกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติที่แตกต่างกัน ในปี 2535 นักท่องเที่ยวที่พักในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นชาวญี่ปุ่น เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และไต้หวัน (ตารางที่ 13) ส่วนเชียงใหม่ จะเป็นชาวฝรั่งเศสมากที่สุด รองลงมาคือ เยอรมัน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น สำหรับพัทยานั้นจะมีชาวเยอรมันเดินทางมาพักมากที่สุด รองลงมาคือ ชาวตะวันตกกลางและอังกฤษ ภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวจากไต้หวันเข้ามามากที่สุด รองลงมาคือ ญี่ปุ่น เยอรมัน และอิตาลี ส่วนเกาะสมุยมีนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันมากที่สุด รองลงมาคือ สวิสเซอร์แลนด์ และอังกฤษ และสำหรับหาดใหญ่และสุโขทัย-ลพ นักท่องเที่ยวหลักก็คือ นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน ชาวนาเลเซียมและสิงคโปร์

ระยะเวลาพำนักของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแต่ละเมืองสำคัญมีความแตกต่างกันไปในปี 2535 ระยะเวลาในการพำนักในกรุงเทพฯ โดยเฉลี่ย เท่ากับ 2.39 วัน ในขณะที่ระยะเวลาในการพำนักในพัทธานและภูเก็ต เท่ากับ 4.36 วัน และ 4.38 วัน ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องมาจากความแตกต่างของสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละเมือง กรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง เป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากต้องลงทำอาหารศาสนา สถานที่ท่องเที่ยวเป็นลักษณะการเยี่ยมชม วิวทิวทัศน์, สถานที่สำคัญของทางราชการ ซึ่งมีความแตกต่างจากภูเก็ต และพัทลุง ที่สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญเป็นชายหาดที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้เวลาในการพักผ่อนมากกว่ากรุงเทพฯ

3.3. ธุรกิจโรงแรม

ธุรกิจโรงแรม เป็นธุรกิจที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยพิจารณาจากสัดส่วนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสำหรับที่พักอาศัยโดยเฉลี่ยในช่วงปีพ.ศ.2531-2536 ประมาณ 25 % ของค่าใช้จ่ายรวม หรือคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 25,000 ล้านบาทเป็นอันดับที่สองรองจากค่าใช้จ่ายการซื้อของที่ระลึก (ตารางที่ 7) ในค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักอาศัยนั้น โรงแรมเป็นที่พักที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกใช้มากที่สุด พบว่า ในปี พ.ศ.2535 มีสัดส่วนสูงถึง 98 % (ตารางที่ 10)

โรงแรมโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ตามราคาค่าบริการห้องพักได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 (DELUXE) ราคาจะเริ่มต้นตั้งแต่ 2,500 บาทขึ้นไป

กลุ่มที่ 2 (FIRST CLASS) ราคาจะอยู่ในช่วง 1,500-2,499 บาท

กลุ่มที่ 3 (ECONOMY) ราคาจะอยู่ในช่วง 1,000-1,499 บาท

กลุ่มที่ 4 (SECOND CLASS) ราคาจะอยู่ในช่วง 500-999 บาท

กลุ่มที่ 5 (OTHERS) ราคาจะอยู่ในช่วงต่ำกว่า 500 บาท

บางครั้งอาจใช้ความหรูหรา ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกนานาประการเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง โดยจัดแบ่งระดับของโรงแรมเป็นดาวได้ดังนี้

โรงแรมระดับ 5 ดาว อาจจัดอยู่ในระดับเดียวกับโรงแรมกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 บางส่วน

โรงแรมระดับ 4 ดาว อยู่ในระดับเดียวกับโรงแรมกลุ่มที่ 2

โรงแรมระดับ 3 ดาว อยู่ในระดับเดียวกับโรงแรมกลุ่มที่ 3

3.3.1 การกระจุกตัวของธุรกิจโรงแรม

ในพื้นที่หนึ่งจะมีกระจุกตัวของโรงแรมแต่ละระดับ ตั้งแต่โรงแรมที่มีมาตรฐาน เกือบเท่ากับโรงแรมระดับนานาชาติ จนกระทั่งถึงโรงแรมระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ ลักษณะของพื้นที่, ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของพื้นที่ รวมทั้งกลุ่มลูกค้าในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

ในปี พ.ศ. 2536 ประเทศไทยมีจำนวนห้องพักโรงแรมเท่ากับ 221,655 ห้อง โดยกระจุกอยู่ที่กรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2531-2536 สัดส่วนโดยเฉลี่ยต่อจำนวนห้องทั้งหมดมีเท่ากับร้อยละ 25 รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 16) ซึ่งเป็นภาคที่มีชายฝั่งที่สวยงาม

เพื่อพิจารณาในการเลือกทำเลที่ตั้งโรงแรมในแต่ละจังหวัด พบว่า โดยส่วนใหญ่โรงแรมจะกระจุกตัวตามเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เช่น กรุงเทพฯ, เชียงใหม่, พัทยา,ภูเก็ต ฯลฯ พบว่า โดยเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2531-2536 ร้อยละ 80 ของจำนวนห้องจะกระจุกตัวตามเมืองท่องเที่ยวสำคัญของไทย 9 เมือง (กรุงเทพฯ, เชียงใหม่, กาญจนบุรี, พัทยา, ภูเก็ต, หัวหิน, สุโขทัย-ลพ, นครราชสีมา และชะอำ) ในสัดส่วนดังกล่าวนี้กระจุกตัวที่กรุงเทพฯ ถึงร้อยละ 26 % ซึ่งสัดส่วนมีแนวโน้มลดลงโดยตลอดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 (ยกเว้น ปี พ.ศ. 2536) (ตารางที่ 17) ทั้งนี้เนื่องมาจากการขยายตัวของจำนวนห้องพักโรงแรมในเมืองต่าง ๆ อาทิ พัทยา, ภูเก็ต

3.3.2 การบริหารธุรกิจโรงแรม

ประเภทการบริหารงานของธุรกิจโรงแรมของไทย สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1. ดำเนินงานโดยเจ้าของโรงแรมที่เป็นบุคคลหรือกิจการในครอบครัวบริหารโรงแรมเอง เป็นลักษณะของโรงแรมที่มีห้องพักไม่มากนัก

2. ดำเนินงานในรูปของนิติบุคคลที่มีห้องพักจำนวนมาก ลักษณะการบริหารพิจารณาได้ดังนี้

2.1 INTERNATIONAL HOTEL CHAIN มีรูปแบบดังนี้

- การร่วมลงทุนโดยตรง เป็นการซื้อหุ้นกิจการโรงแรมที่มีอยู่แล้ว หรือร่วมลงทุนสร้างโรงแรมขึ้นใหม่ แต่บริษัทเครือโรงแรมต่างชาติไม่ยอมการบริหารในรูปแบบนี้

- การเข้าเป็นการเข้าโรงแรมที่เปิดดำเนินการอยู่ด้วยมาดำเนินการเอง ผู้ให้เข้าไม่มีสิทธิในการบริหาร และจะเปลี่ยนชื่อโรงแรมเป็นชื่อของ HOTEL CHAIN นั้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงการจัดการและการบริหาร หรืออาจปรับปรุงห้องพักและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ โดยผู้เข้าจะรับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายและผลกำไรจะเป็นของผู้เข้าโดยผู้เข้าจะมีรายได้จากค่าเช่าเท่านั้น การดำเนินการรูปแบบนี้จะอยู่ภายใต้การบริหารการโรงแรมอาชีพชาวต่างประเทศ

- การขายสิทธิในการใช้ชื่อ (FRANCHISE) โรงแรมที่ชื่อสิทธิจะเปลี่ยนมาใช้ชื่อ HOTEL CHAIN นั้น กับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกับ HOTEL CHAIN นั้น และระบบการสำรองห้องพักระหว่างโรงแรมในเครือ ในรูปแบบนี้เจ้าของโรงแรมยังคงรับผิดชอบการบริหารอยู่ แต่จะมีตัวแทนของ HOTEL CHAIN มาช่วยในการบริหารงานด้วย

- การบริการด้านการจัดการเป็นการเสนอขายบริการด้านการจัดการให้แก่โรงแรมใดโรงแรมหนึ่ง โดย HOTEL CHAIN จะรับผิดชอบการจัดการทั้งหมด แต่ไม่รับผิดชอบต่อฐานะทางการเงินของโรงแรม รายได้ของ HOTEL CHAIN จะมาจากกำไรจากการดำเนินงาน

INTERNATIONAL HOTEL CHAIN ในประเทศไทยจะเป็นการดำเนินงานโดยบริษัท สาธารณ บิษัทนำเที่ยวระหว่างประเทศ และบริษัทที่ประกอบธุรกิจโรงแรมโดยตรง

การบริหารธุรกิจโรงแรมที่เข้าเป็นสมาชิกของ INTERNATIONAL HOTEL CHAIN จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะเป็นการบริหารงานโรงแรมที่ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในธุรกิจโรงแรมได้ เนื่องจากเครือโรงแรมมีส่วนร่วมในการหาลูกค้าเพราะภาพพจน์และชื่อเสียงของ CHAIN อันเป็นการได้เปรียบทางธุรกิจอีกทางหนึ่ง

2.2 เครือโรงแรมไทย เป็นการบริหารของกลุ่มธุรกิจโรงแรมที่เป็นคนไทยที่เริ่มต้นจากการดำเนินงานบริหารโรงแรมแห่งเดียวก่อน เมื่อเริ่มรู้ระบบการดำเนินงาน และมีประสบการณ์ในธุรกิจโรงแรม จึงขยายการดำเนินงานออกไป เช่น เครืออิมพีเรียล คัสติล (คัสติลยานี) สยามลอร์ด และสยามเบย์ เป็นต้น เครือโรงแรมที่เป็นของคนไทยจะช่วยลดการไหลออกของเงินไปยังต่างประเทศ และเพื่อพัฒนาให้ธุรกิจโรงแรมสามารถดำเนินงานด้วยคนไทย อันเป็นการลดการพึ่งพิงต่างประเทศลง (ตารางที่ 18)

สำหรับการเลือกเครือโรงแรมของไทยหรือต่างประเทศ จะต้องพิจารณาลาดหลักของโรงแรมนั้นก่อน ถ้าโรงแรมนั้นมีตลาดหลักเป็นคนไทย ส่วนใหญ่ก็จะเลือกเครือโรงแรมของไทย เพราะผู้บริหารเครือส่วนใหญ่หรือทั้งหมดเป็นคนไทย ซึ่งจะทำให้การตลาดคนไทยได้ดีกว่าและที่สำคัญคือ มีการเก็บค่าบริการเครือต่ำกว่าเครือต่างชาติ

ในประเทศไทยบทบาทผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมเป็นของคนไทยทั้งหมด พบว่าจำนวนห้องโรงแรมในปัจจุบันประมาณ 200,000 ห้อง ร้อยละ 95 ของทั้งหมดมีคนไทยเป็นเจ้าของและจัดการ ที่เหลืออีกร้อยละ 5 หรือประมาณ 10,000 ห้อง จะมีชาวต่างชาติเข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการ โดยบทบาทของชาวต่างชาติปรากฏอยู่ในโรงแรมระดับ deluxe เช่น Holiday Inn, Best Western ฯลฯ ^(๑)

สาเหตุที่โรงแรมระดับ deluxe มักจะเลือกเครื่องจากต่างประเทศ เพราะมีตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งเครื่องต่างประเทศจะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก และมีเครื่องขายอยู่ทั่วโลก จึงสามารถกระทำการตลาดได้กว้างขวางกว่า นอกจากนี้การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐาน ^(๒) ถึงแม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายการบริหารเครื่องที่สูงก็ตาม ในขณะที่โรงแรมระดับรองลงมานิยมเลือกใช้เครื่องของไทย เพราะมีตลาดนักท่องเที่ยวในประเทศเป็นหลัก

นอกจากนี้การบริหารโรงแรมแล้วยังมีการรวมตัวกันเองระหว่างโรงแรม (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นระดับ 2-3 ดาว) ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยทำการตลาดร่วมกันเพื่อลดต้นทุนบางอย่าง เช่น การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ^(๓)

ทางด้านสัดส่วนการถือหุ้น บทบาทของชาวต่างชาติยังคงเป็นไปในสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 49 ไม่ว่ากิจการนั้นจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่ก็ตาม ซึ่งต่างจากธุรกิจทางด้านบริการอื่น ๆ ที่ชาวต่างชาติถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 49 ที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

^(๑) จากการสัมภาษณ์

^(๒) "เช่นโรงแรมคานาเข้าไทยหวังเพิ่มกิจการท่องเที่ยว" กรุงเทพธุรกิจ (9 ตุลาคม 2538)

หน้า 5-6

^(๓) จากการสัมภาษณ์

3.3.3 การแข่งขันและภาวะธุรกิจโรงแรมในปัจจุบัน

สภาพของธุรกิจโรงแรมในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาทางด้านของการมีจำนวนห้องพักไม่สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว กล่าวคือ มีจำนวนห้องพักสูงกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากในช่วงปี พ.ศ. 2532 เป็นช่วงที่ภาวะการท่องเที่ยวของไทยแจ่มใสมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือเฉลี่ย 20 % ต่อปี ซึ่งสูงกว่าการขยายตัวของปริมาณห้องพักโรงแรมที่อยู่ในอัตรา 8 % ต่อปี ทำให้ปริมาณห้องพักของโรงแรมไม่เพียงพอต่อความต้องการ จากสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนขยายจำนวนห้องพักของโรงแรมที่มีอยู่เดิม และการก่อสร้างโรงแรมขึ้นมาใหม่ ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2536 ทำให้มีห้องพักเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย 11 % ต่อปี ในขณะที่จำนวนห้องพักขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภาวะการท่องเที่ยวของไทยกลับซบเซาตั้งแต่ปลายปี 2533 เนื่องจากสาเหตุหลายประการทั้งจากภายนอก และภายในประเทศ สาเหตุจากภายนอกประเทศ ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาตั้งแต่สงครามอ่าวเปอร์เซีย การเกิดเศรษฐกิจถดถอยในประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในไทยมาก ประกอบกับการแข่งขันอย่างรุนแรงในการดึงดูดนักท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ส่วนสาเหตุจากภายในประเทศเกิดจากปัจจัยการเมือง เช่น การปฏิวัติในเดือนกุมภาพันธ์ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รวมทั้งภาพพจน์ของไทยในทางลบ เช่น การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ เป็นต้น สถานการณ์เช่นนี้ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไม่ขยายตัวในอัตราที่สูงเท่าที่คาดไว้ ส่งผลให้จำนวนห้องพักโรงแรมของไทยอยู่ในภาวะล้นตลาดหรือมีมากกว่าความต้องการ อัตราเข้าพักโรงแรมโดยเฉลี่ยของโรงแรมทั่วไปลดลงจากที่เคยสูงถึงร้อยละ 70-80 ในช่วงที่ภาวะการท่องเที่ยวขยายตัวเหลือเพียงประมาณร้อยละ 50-60 ในปี 2536

ธุรกิจโรงแรมในไทยจึงเกิดจากการแข่งขันทางการตลาดอย่างรุนแรง ทั้งระหว่างโรงแรมเก่าด้วยกันเองและจากโรงแรมที่เกิดขึ้นใหม่ บรรดาผู้ประกอบการโรงแรมต่าง ๆ จึงต้องเปลี่ยนเป้าหมายการตลาดและมีกลยุทธ์ส่งเสริมการขายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการตนสามารถอยู่รอดได้โดยโรงแรมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนมาเน้นตลาดคนไทยมากขึ้น เพื่อทดแทนตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศซึ่งเป็นตลาดหลักในอดีต และส่งเสริมการขายด้านอาหารและเครื่องดื่มในส่วนของการจัดเลี้ยง ประชุม เพื่อทดแทนรายได้จากห้องพักที่ลดลง นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยร่วมมือกับบริษัททัวร์และ

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ราคาถูกลง^(๔) การตัดราคาห้องพักรับรองเป็นกลยุทธ์ที่นิยมนำมาใช้ใน สถานการณ์เช่นนี้เพื่อต้องการเพิ่มอัตราการเข้าพักโรงแรมของตน ทำให้อัตราค่าห้องพักของโรงแรม ระดับ 4-5 ดาวในกรุงเทพฯ เหลือคืนละไม่เกิน 2,500 บาท และโรงแรมระดับ 3 ดาว เหลือเพียงคืนละ 1,200-1,500 บาท ในสภาวะการณ์เช่นนี้ทำให้โรงแรมที่มีการบริหารและ จัดการโดยชาวต่างชาติเสียเปรียบคนไทย เพราะค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงกว่ามาก

นอกจากปัญหาการแข่งขันการตลาดที่รุนแรงแล้ว บทบาทชาวต่างชาติเข้ามาแทรก- ถิ่นมีปัญหาระหว่างคนและคนจนเกิดปัญหาการดึงตัวบุคลากรระหว่างโรงแรม ทำให้โรงแรม ต่าง ๆ ต้องพึ่งพาเช่นบริหารโรงแรมกันมากขึ้น ธุรกิจเช่นบริหารโรงแรมในไทยจึงมีการขยายตัว อย่างมาก ซึ่งมีทั้งเช่นบริหารโรงแรมจากต่างประเทศที่ซื้อหรือเช่าเข้ามาในไทย เช่นของ คนไทยที่เกิดจากการขยายการค้าแรงงานจากโรงแรมเก่าที่มีชื่อเสียง (เช่น โรงแรมในเครือ ศุภิสิตธานี) และที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทางด้านโรงแรม (ตาราง ที่ 18)

ผลประกอบการของโรงแรมโดยทั่วไปในสถานการณ์เช่นนี้อยู่ในเกณฑ์ไม่ดี^(๕) รายได้ ของโรงแรมส่วนมากในปี 2536 ลดลงต่ำกว่ารายได้ปี 2535 ประมาณร้อยละ 10 ถึงแม้ว่าจะมี รายได้ทางด้านอาหารและเครื่องดื่มมาเสริมบ้างก็ตาม แต่รายได้หลักจากอัตราเข้าพักลดลงและ ราคาห้องพักลดลงจากผลของการตัดราคา ธุรกิจโรงแรมที่สามารถอยู่รอดได้ในสถานการณ์เช่นนี้ จะต้องมีส่วนปันการลงทุนที่ต่ำ เนื่องจากธุรกิจโรงแรมโดยทั่วไปจะต้องประสบกับการขาดทุน อย่างน้อย 4-5 ปี หลังเริ่มกิจการ และมีระยะเวลาคืนทุนไม่ต่ำกว่า 10 ปี เพราะต้องใช้ เงินลงทุนเริ่มต้นสูงมาก (อย่างน้อยประมาณ 200-300 ล้านบาท)^(๖) โรงแรมที่เริ่มเปิดกิจการ ใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงแรมที่เปิดในช่วงที่ภาวะการท่องเที่ยวชะงักจะมีระยะเวลา คืนทุนนานกว่าโรงแรมเก่าที่เปิดกิจการมาแล้วหลายปี โรงแรมใหม่เหล่านี้มักจะประสบปัญหา ขาดทุนที่รุนแรงกว่าและมีโอกาสที่จะเลิกกิจการได้มากกว่า ทำให้เกิดการซื้อกิจการโรงแรมที่มี ปัญหาเหล่านี้เพราะสามารถซื้อได้ในมูลค่าที่ต่ำกว่าภาวะปกติ การซื้อกิจการโรงแรมที่มีปัญหานี้ มีทั้งซื้อเพื่อหวังผลจากกิจการโรงแรมในระยะยาว และซื้อเพื่อเก็บไว้รอวันมูลค่าที่สูงในช่วงที่ ภาวะท่องเที่ยวมีการขยายตัวสูงอีกครั้ง

^(๔) "ธุรกิจโรงแรมวิกฤตหนัก" กรุงเทพธุรกิจ (11 มิถุนายน 2536), หน้า 7-8

^(๕) "สัมภาษณ์ คุณหญิงชนิดดี ปิยะอุบล, ประธานกรรมการบริหารและกรรมการผู้จัดการโรงแรมและ รีสอร์ทในเครือศุภิสิตธานี," กรุงเทพธุรกิจ (11 มิถุนายน 2536), หน้า 7

3.4 ผลกระทบจากการเปิดธุรกิจโรงแรมตามความตกลง GATS

จากการศึกษาในส่วนของการเปิดธุรกิจโรงแรมพบว่า ในด้านสัดส่วนจำนวนห้องพักโรงแรมในไทย ทั้งหมดต่อการมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติในการเป็นเจ้าของ และบริหารนั้น พบว่ามีสัดส่วนที่น้อยมาก เนื่องจากชาวต่างชาติเข้ามาเป็นเจ้าของ หรือบริหารโรงแรมเกือบทั้งหมดเป็นโรงแรมในระดับ Deluxe ส่วนโรงแรมในระดับอื่น ๆ ยังคงเป็นของคนไทยและบริหารโดยคนไทย

ธุรกิจการโรงแรมของไทยในปัจจุบัน เริ่มมีการพัฒนาก้าวหน้าถึงขั้นมีแผนการบริหารของตนเอง และเริ่มมีการลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับไทย เช่น อินโดจีน และอาเซียน (อินโดนีเซีย) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถทางเทคโนโลยีในธุรกิจนี้ของไทยที่สามารถที่จะแข่งขันได้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้ประกอบการยังเสียเปรียบในด้านชื่อเสียงของแผนการบริหารโรงแรมขนาดใหญ่จากต่างชาติที่รู้จักกันทั่วโลก ซึ่งเช่นบริหารจากต่างชาตินี้จะได้เปรียบทั้งในเรื่องของทุนและการจัดการ Network ของโรงแรม ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจการบริหารโรงแรมของไทยนั้น เริ่มต้นช้ากว่าของต่างประเทศ

การลงทุนของธุรกิจโรงแรมจากต่างประเทศทั้งหมดในไทย เป็นการลงทุนในรูปของการร่วมทุน (Joint Ventures) เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมาย ปว.281 ที่ยังคงควบคุมสัดส่วนการถือหุ้นในการลงทุนจากต่างชาติในไทย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าชาวต่างชาติจะไม่มีโอกาสในการถือหุ้นทั้งหมดในการลงทุนธุรกิจโรงแรม แต่ในด้านการบริหารแล้ว ในกรณีที่ร่วมทุนกับต่างชาตินั้นมักจะให้ชาวต่างชาติเป็นผู้บริหารกิจการโรงแรม หรือแม้กระทั่งในกรณีที่โรงแรมนั้นจะเป็นของผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนไทยทั้งหมด กฎหมายได้เปิดช่องให้สามารถที่จะจ้างผู้บริหารจากต่างชาติได้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันกฎหมายไทยควบคุมบทบาทชาวต่างชาติได้เฉพาะสัดส่วนการถือหุ้นเท่านั้น แต่ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงบทบาทในการบริการซึ่งแตกต่างไปจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ผลกระทบของการเปิดตลาดเสรีตาม GATS นั้น ในด้านความคิดเห็นของผู้ประกอบการพบว่า ประเทศไทยคงจะไม่ได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของเทคโนโลยี (Technology Transfer) นอกจากนี้ยังคาดว่าไม่น่าจะมีการลงทุนใหม่ หรือเกิดกรณี Take Over จากต่างชาติในธุรกิจโรงแรมไทยในช่วงระยะเวลาอันใกล้นี้ ทั้งนี้เนื่องจากภาวะการท้องถื่นที่ซับซ้อนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจนเกิดภาวะห้องพักโรงแรมล้นตลาด (Over Supply) ในขณะที่ ภาวะพิจารณาในด้านภาพรวมของการท้องถื่นในประเทศไทยแล้ว

ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพสูง ในการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว เนื่องจาก มีสถานที่ท่องเที่ยว และศิลปวัฒนธรรมไทยอีกมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการเป็นห่วงว่าผลประโยชน์ที่เกิดจากการลงทุนจะตกเป็นของบริษัทต่างชาติ

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทำการศึกษา นั้น มีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกับผู้ประกอบการในกรณีของ Technology Transfer ในธุรกิจนี้คงจะมีไม่มากนัก และในด้านของการจองห้องพักโรงแรมไทยจากต่างประเทศ โรงแรมของคนไทยก็คงจะไม่เสียเปรียบโรงแรมต่างชาติมากนัก เพราะในปัจจุบันโรงแรมของไทยสามารถเข้าร่วมเครือข่ายการจองที่พักโดยใช้อินเทอร์เน็ตได้โดยการสมัครเป็นสมาชิก สำหรับในด้านของการแบ่งปันผลกำไรกันนั้นถ้ามีการเปิดเสรีในธุรกิจนี้ ในกรณีของการลงทุนจากต่างชาติร้อยละ 100 ถึงแม้ว่าไทยจะต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศไปน้อยกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับไปบ้าง แต่ถ้ามองในแง่ของการจ้างงาน และการขยายตัวของห้องพักก็คงจะไม่เป็นปัญหา เพราะอย่างไรก็ตามยังต้องใช้แรงงานที่เป็นคนไทยในการดำเนินกิจการ

ถ้าการเปิดเสรีจากผลของ GATS ในธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์เช่นปัจจุบันแล้วว่าการแข่งขันคงจะไม่เพิ่มมากนัก แต่ถ้าธุรกิจการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัว และเศรษฐกิจโลกดีขึ้นเรื่อย ๆ ก็คงจะทำให้การลงทุนในธุรกิจนี้มีมากขึ้น และการแข่งขันจากต่างประเทศก็คงจะเริ่มรุนแรงมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ดังนั้น การเปิดเสรีของภาคการค้าและบริการในส่วนธุรกิจการโรงแรมนั้นคงมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้น้อยมาก

3.5 ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operator Services)

บริษัทนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่จัดการ วางแผนการท่องเที่ยวและขายบริการนั้นแก่ผู้เดินทางหรือนักท่องเที่ยวโดยตรง หรือขายผ่านตัวแทนการท่องเที่ยวก็ได้ โครงสร้างอุตสาหกรรมนี้ในประเทศไทยมีลักษณะที่มีการแข่งขันสูง ผู้ประกอบการมีจำนวนมาก (ประมาณมากกว่า 500 บริษัท) และแต่ละหน่วยธุรกิจมีลักษณะเป็นกิจการขนาดเล็ก

ธุรกิจการนำเที่ยวนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้ ^(๑)

^(๑) ในบางครั้งบริษัทนำเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจจะดำเนินกิจการทั้ง 3 ลักษณะพร้อม ๆ กันได้

การประกอบกิจการธุรกิจนำเที่ยว นั้น ตามกฎหมายได้สงวนไว้ให้กับผู้ที่ถือสัญชาติไทย หรือ นิติบุคคลที่มีต่างชาติถือหุ้นได้แต่ต้องต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง สำหรับในทางปฏิบัตินั้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่ามีบริษัทนำเที่ยวหลายบริษัทที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของ 100 % ปัญหาเช่นนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้น จากการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็น In-Bound ส่วนบริษัทที่เป็น Out-Bound และ Domestic Tour นั้นไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ การที่บริษัทนำเที่ยวต่างชาติมีแนวโน้มที่จะเข้ามา แข่งขันมากขึ้นมีเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม (Group Tour) และมีอายุอยู่ในเกณฑ์สูง (35 ปีขึ้นไป) เนื่องจากมีปัญหในเรื่องของภาษา สภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และความเป็นชาตินิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีใต้หวัน และญี่ปุ่น (ตารางที่ 15) แสดงให้เห็นว่าในปี 2538 นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีร้อยละ 81 เข้ามา ในรูปของกลุ่มทัวร์ และนักท่องเที่ยวร้อยละ 78 มีอายุสูงกว่า 35 ปี สำหรับนักท่องเที่ยว ชาวไต้หวันนั้นร้อยละ 72 เข้ามาในรูปของกลุ่มทัวร์และร้อยละ 64 อายุ 35 ปีขึ้นไป ส่วนนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยในปัจจุบันมีสัดส่วนเข้ามาในรูป ของกลุ่มทัวร์ร้อยละ 53 และร้อยละ 58 มีอายุสูงกว่า 35 ปี ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้น จากการแข่งขันจากบริษัทต่างชาติมักจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินี้ จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่าบริษัททัวร์ (Inbound) ที่มีต่างชาติถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 49 ตามกฎหมายนั้นมีประมาณ ร้อยละ 30-40 โดยที่ส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติเกาหลีใต้หวัน และญี่ปุ่น ตามลำดับ นักท่องเที่ยวจาก 3 ประเทศนี้คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 24 ของบริษัท นักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดที่เข้ามาในประเทศไทย หรือมีจำนวนประมาณ 1.4 ล้านคนในปี 2538 นักท่องเที่ยวจากประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกาหลีใต้หวัน และเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมีแนวโน้มที่จะท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น เพราะ ภาวะเศรษฐกิจในประเทศเหล่านี้มีความเจริญเติบโตสูง และมีแนวโน้มที่ประชาชนจะมีรายได้ สูงขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจาก เกาหลีใต้หวัน อยู่ ในอัตราร้อยละ 24 และร้อยละ 10 ตามลำดับ

3.6 ผลกระทบจากการเปิดธุรกิจนำเที่ยวตามความตกลง GATS

ในส่วนของบริษัทนำเที่ยวนี้ส่วนที่จะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเสรีตาม GATS ก็คือทัวร์ภายใน ประเทศ (Domestic) เพราะบริษัทต่างชาตินั้นเข้ามาแข่งขันกับคนไทยได้ยาก เนื่องจากลักษณะ บริการและสนิมที่แตกต่างกันในการให้บริการท่องเที่ยวที่เป็น Out-Bound นี้ ในปัจจุบันคงจะยัง

ไม่เกิดปัญหามากนัก ทั้งนี้เพราะคนไทยในปัจจุบันยังออกไปต่างประเทศจำนวนไม่มากนัก แต่ในอนาคตนั้นการออกไปท่องเที่ยวต่างประเทศคงจะสูงขึ้นเป็นลำดับ หากบริษัทของคนไทยไม่สามารถพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น และมีสาขาออกไปต่างประเทศแล้วก็อาจจะผลทำให้เสียเปรียบจากบริษัทต่างชาติได้ เพราะบริษัทต่างชาติจะมีสาขาในประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

สำหรับ In-Bound นั้น จะได้รับผลกระทบจากการเข้ามาแข่งขันจากต่างประเทศด้านการเปิดเสรี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันบริษัทต่างชาติเป็นเจ้าของ 100 % เข้ามาแข่งขันแล้วก็ตาม จากโครงสร้างอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง และผู้ประกอบการเป็นรายเล็กจึงทำให้การแข่งขันของบริษัทไทยนั้นอยู่ในฐานะเสียเปรียบบริษัทต่างชาติที่มีทุนสูงกว่า และเป็นบริษัทที่ใหญ่กว่ามีสาขามากมายในส่วนต่าง ๆ ของโลก สิ่งหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ก็คือ การพยายามให้ผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านี้รวมกลุ่มกัน เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อย่างไรก็ตามบุคลากรและเครือข่ายของบริษัทต่างประเทศก็ถึงจำเป็นที่จะต้องใช้บุคลากร และเครือข่ายที่เป็นคนไทย ดังนั้น ในส่วนของอุตสาหกรรมจึงไม่ถูกผลกระทบจากการเปิดตลาด

3.7 มัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์เป็นบุคคลที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ โดยที่ได้รับความตอบแทนจากการกระทำดังกล่าว บุคคลที่จะถือเป็นมัคคุเทศก์จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ
2. เป็นบุคคลที่ให้ความรู้ คำอธิบาย เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ตนนำ
3. การกระทำตามข้อ 1 และ 2 เพื่อให้ได้รับผลตอบแทน

บุคคลที่จะเป็นมัคคุเทศก์ได้ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องเป็นคนที่มีสัญชาติไทย และได้รับใบอนุญาตจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ขั้นตอนในการได้ใบอนุญาตนั้นจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์ที่ได้รับการรับรองจาก ททท. เสียก่อน โดยในปัจจุบันผู้ที่เข้ารับการอบรมนั้นจะต้องมีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า แต่อย่างไรก็ตามอาจจะมีข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่มิประสงค์ทำงานในสายมัคคุเทศก์มานาน แต่วุฒิการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งมีการเปิดโอกาสบ้างเป็นกรณีพิเศษ โดยที่บุคคลเหล่านั้นจะต้องได้รับการรับรองจากบริษัทที่ตนทำงาน ปัจจุบันมัคคุเทศก์ที่ลงทะเบียนได้ใบอนุญาตของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำนวนไม่น้อยกว่า 7,500 คน

ในความเป็นจริงเกิดปัญหาการจำแนกบุคคลว่าบุคคลใดเป็นมัคคุเทศก์หรือไม่ ตามคำนิยาม ตามกฎหมายบุคคลที่เป็นมัคคุเทศก์จะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 8 ประการ ถ้าสถานที่ดังกล่าวไม่เป็น สถานที่ท่องเที่ยว เช่น ร้านซื้อของที่ระลึก, ร้านอาหาร, โรงแรม บุคคลอื่น ๆ ที่มีโฮมมัคคุเทศก์ ก็มีโอกาสในการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ดังกล่าว ในปัจจุบันเกิดความสับสนในบทบาทดังกล่าว เนื่องจาก คนนำทัวร์ (Tour Leader or Escort) เริ่มขึ้นเข้ามามีบทบาทนำท่องเที่ยวไปยัง สถานที่ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมิบุคคลทั้งในและต่างประเทศ แอบอ้างเข้ามาดำเนินการ กิจกรรมแทนมัคคุเทศก์ ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ดำเนินการที่เป็นคนในประเทศ และผู้ดำเนินการมัคคุเทศก์ที่เป็นคนต่างประเทศ

กลุ่มคนในประเทศที่ทำหน้าที่แทนมัคคุเทศก์โดยสามารถขอออกได้เป็น 2 ประเภทคือ บุคคลที่ทำหน้าที่บางส่วนของมัคคุเทศก์โดยเป็นไปในลักษณะพนักงานขาย (salesman) บริการ นำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว บุคคลเหล่านี้จะวิ่งออกหาและต่อรองกับกลุ่มนักท่องเที่ยวตาม ท่าอากาศยาน เมื่อมีการตกลงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็จะส่งช่วงต่อไปยังบริษัท นำเที่ยว และมัคคุเทศก์ที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นผู้ทำหน้าที่ต่อไป และบุคคลที่ทำหน้าที่เสมือน เป็นมัคคุเทศก์ โดยเป็นไปในลักษณะบุคคลที่แอบอ้างเข้ามาในรูปแบบบุคคลในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ เช่น ครูสอนภาษา ฯลฯ เพื่อติดต่อ ชักชวน นักท่องเที่ยวมาใช้บริการ และเป็นผู้ทำหน้าที่แทน มัคคุเทศก์ทั้งหมด

ส่วนกลุ่มที่เป็นชาวต่างชาตินั้น กลุ่มชาวต่างชาติที่ทำหน้าที่แทนมัคคุเทศก์ โดยแฝงเข้ามา เสมือนนักท่องเที่ยวในกลุ่มท่องเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ไทยที่ถูกกฎหมายบางคนอยู่ร่วมขบวนทัวร์ เพื่อป้องกันการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของไทย ชาวต่างชาติเหล่านี้จะทำให้รายได้ของมัคคุเทศก์ ไทยลดลง เนื่องจากทำหน้าที่ในการติดต่อและได้นำนักท่องเที่ยวเข้าไปในสถานที่ตัวแทน มัคคุเทศก์ของไทย อย่างไรก็ตามการเข้ามาของมัคคุเทศก์ประเภทนี้มักจะเป็นคนในแถบ เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เกาหลี ใต้หวัน และญี่ปุ่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่ามัคคุเทศก์ ที่เป็นชาวต่างชาติบางส่วนเข้ามาในประเทศไทย โดยเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ ที่ตั้ง สำนักงานอยู่ในประเทศไทย ตารางที่ 14 แสดงให้เห็นถึงรายชื่อบริษัทนำเที่ยวที่มีฝ่ายจัดการ เป็นชาวต่างประเทศ

แม้ว่าการใช้ชื่อตัวแทนดังกล่าวจะเป็นเรื่องที่ไม่สมบูรณ์ เพราะบริษัทที่มีชื่อไทยอาจมี สัดส่วนทุนของต่างประเทศมาก นอกจากนี้บริษัทที่มีตัวแทนฝ่ายจัดการที่เป็นคนไทยก็อาจจะมีสัดส่วน ทุนของต่างประเทศสูงก็ได้ ในขณะที่บริษัทที่มีตัวแทนฝ่ายจัดการเป็นชาวต่างประเทศก็อาจมี ทุนไทยในสัดส่วนสูงก็เป็นไปได้ แต่เนื่องจากเหตุผลที่ว่านี้สัดส่วนทุนมีการจดทะเบียนตามกฎหมาย

ให้ทุนไทยร้อยละ 51 ก็ตาม อำนาจในการตัดสินใจและผู้ออกทุนประกอบการจริง ๆ ก็อาจเป็นของชาวต่างประเทศ ดังนั้น จึงไม่มีดัชนีที่สามารถชี้ได้แน่นอน การนำเสนอรายชื่อตัวแทนฝ่ายจัดการบริษัทจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่ชี้ว่าในข้อเท็จจริงสาขาตัวแทนการท่องเที่ยว มีการเปิดต่อการเข้ามาของชาวต่างประเทศอย่างค่อนข้างเสรีอยู่แล้ว

3.8 ผลกระทบต่อมีคศเทศกอาเซียนหากมีการเปิดเสรีตาม GATS

หากมีการเปิดเสรีการค้าบริการในส่วนของการท่องเที่ยวตาม GATS และผลกระทบคงจะไม่มากนักทั้งนี้เพราะในปัจจุบัน ได้มีจำนวนมีคศเทศกต่างชาติที่เข้ามาดำเนินการโดยมีคศเทศกไทยอยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร คงจะมีการเข้ามาแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามหากมีการเปิดเสรี และมีคศเทศกต่างชาติควรจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกับมีคศเทศกที่ถูกกฎหมาย กล่าวคือ จะต้องผ่านการสอบและได้ฉันทิตราจากสมาคมมีคศเทศกอาเซียน นอกจากนี้แล้ว การเปิดเสรีนั้นจะเป็นการเสี่ยงต่อการเสนอภาพพจน์ด้านศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติศาสตร์ไทยที่ไม่ได้มาตรฐานจากมีคศเทศกชาวต่างประเทศ

ตารางทางเศรษฐศาสตร์

- ตารางที่ 1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) ปี 2531-2535 ณ ราคาคงที่ปี 2531
- ตารางที่ 2 สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2535
- ตารางที่ 3 จำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลากการพำนักเฉลี่ย และรายได้จากนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2525-2536
- ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวกับรายได้จากสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ในปี พ.ศ. 2531-2536
- ตารางที่ 5 จำนวนแรงงานทางตรงในอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2533-2537
- ตารางที่ 6 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2525-2536
- ตารางที่ 7 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในหมวดที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2531-2535 (ล้านบาท)
- ตารางที่ 8 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย (แบ่งตามประเทศ) ปี พ.ศ. 2533-2536
- ตารางที่ 9 นักท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยในปี พ.ศ. 2535-2536
- ตารางที่ 10 รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทย ในปี พ.ศ. 2534-2536
- ตารางที่ 11 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจำแนกตามรายเดือน ในปี พ.ศ. 2534-2535
- ตารางที่ 12 จำนวนนักท่องเที่ยวและระยะเวลาพักในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย ในปี พ.ศ. 2531-2536
- ตารางที่ 13 จำนวนนักท่องเที่ยวที่พักในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย (แบ่งตามประเทศ) ในปี พ.ศ. 2535
- ตารางที่ 14 แสดงบริษัทนำเที่ยวและตัวแทนฝ่ายจัดการ
- ตารางที่ 15 รูปแบบการท่องเที่ยวและช่วงอายุของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน ในปี พ.ศ. 2536
- ตารางที่ 16 จำนวนและสัดส่วนห้องพักโรงแรมตามภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2531-2536
- ตารางที่ 17 จำนวน & สัดส่วนห้องพักของโรงแรมของเมืองสำคัญในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2531-2536
- ตารางที่ 18 เชนบริหารโรงแรมในไทย

ตารางที่ 1

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) ปี 2531-2535

๒ ราคาคงที่ปี 2531

หน่วย : ล้านบาท

	2531	2532	2533	2534	2535 ^P
เกษตรกรรม	252,348	276,569	268,227	279,493	290,586
เหมืองแร่	26,599	28,277	31,051	36,063	37,968
อุตสาหกรรมการผลิต	403,034	467,632	542,889	606,897	671,339
ก่อสร้าง	74,449	95,554	118,606	130,462	135,038
ไฟฟ้า และน้ำ	35,298	42,259	46,867	51,812	57,392
การคมนาคมและสื่อสาร	118,611	128,754	148,753	157,035	171,277
การค้าส่งและปลีก	266,257	298,919	341,137	364,211	382,671
การธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	66,220	80,426	108,111	113,106	142,202
ที่อยู่อาศัย	55,416	58,213	60,758	63,181	65,139
การบริหารและการป้องกัน- ประเทศ	56,488	57,277	61,368	64,938	66,562
การบริการ	207,086	218,122	231,839	243,780	250,355
GDP	1,559,804	1,749,952	1,953,382	2,110,978	2,270,527

P : ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2

สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ปี 2531-2535)

(Share of Gross Domestic Product)

หน่วย : ร้อยละ

	2531	2532	2533	2534	2535 ^P
เกษตรกรรม	18	16	14	13	13
เหมืองแร่	2	2	2	2	2
อุตสาหกรรมการผลิต	26	27	28	29	30
ก่อสร้าง	5	5	6	6	6
ไฟฟ้าและน้ำ	2	2	2	2	3
การคมนาคมและสื่อสาร	7	7	8	7	8
การค้าส่งและปลีก	17	17	17	17	17
การธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	4	5	6	5	6
ที่อยู่อาศัย	4	3	3	3	3
การบริหารและการป้องกันประเทศ	4	3	3	3	3
การบริการ	13	12	12	12	11

P : ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3

จำนวนนักท่องเที่ยว ระยะเวลาก่อนักเฉลี่ย และรายได้จากการท่องเที่ยว ปี 2525-2536

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	ระยะเวลาก่อนักเฉลี่ย (วัน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตราส่วน Δ (%)
2525	2,218,429	10.06	4.79	23,879	-
2526	2,191,003	-1.24	4.91	25,050	4.9
2527	2,348,709	7.11	5.47	27,317	9.0
2528	2,438,270	3.80	5.58	31,768	16.3
2529	2,818,082	15.58	5.93	37,321	17.5
2530	3,482,958	23.59	6.06	50,024	34.0
2531	4,230,737	21.47	7.36	78,859	57.6
2532	4,809,508	13.68	7.63	96,386	22.2
2533	5,298,880	10.17	7.06	110,572	14.7
2534	5,086,899	-4.00	7.09	100,004	-9.6
2535	5,136,443	0.97	7.06	123,135	23.1
2536	5,760,533	12.15	8.94	141,433 ^P	14.9 ^P

P : ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4

การเปรียบเทียบผลหารค่าได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี 2531-2538

หน่วย : ล้านบาท

2531	2532	2533	2534	2535	2536
การท่องเที่ยว 78,859	การท่องเที่ยว 96,386	การท่องเที่ยว 110,572	การท่องเที่ยว 109,524	การท่องเที่ยว 123,135	การท่องเที่ยว 141,433 ^p
สิ่งทอ 58,627	สิ่งทอ 74,036	สิ่งทอ 84,472	การท่องเที่ยว 100,004	สิ่งทอ 111,837	สิ่งทอ 87,474
ข้าว 34,676	ข้าว 45,462	ข้าว 38,671	คอมพิวเตอร์ 46,471	คอมพิวเตอร์ 55,384	คอมพิวเตอร์ 45,053
อาหาร 27,189	อาหาร 26,423	และส่วนประกอบ 27,770	และส่วนประกอบ 30,516	และส่วนประกอบ 36,582	และส่วนประกอบ 29,265
สินค้าปะหลัง 21,844	สินค้าปะหลัง 23,974	ข้าว 23,557	ข้าว 26,681	ข้าว 36,214	ข้าว 23,033
น้ำตาล 15,041	น้ำตาล 19,244	อาหาร 23,136	สิ่งปะหลัง 25,760	สิ่งปะหลัง 31,696	สิ่งปะหลัง 25,539
อัญมณี 13,758	อัญมณี 16,419	สินค้าปะหลัง 22,045	ของขวัญราคา 24,953	สินค้าปะหลัง 28,611	สินค้าปะหลัง 16,793
สิ่งปะหลัง 9,725	สิ่งปะหลัง 16,057	อัญมณี 21,580	อาหาร 24,368	สินค้าปะหลัง 28,925	อาหาร 21,451
ข้าวโพด 9,698	ข้าวโพด 4,093	ของขวัญราคา 20,454	ของขวัญราคา 23,800	ของขวัญราคา 28,619	ของขวัญราคา 26,081
อื่นๆ 9,644	อื่นๆ 2,497	ของขวัญราคา 20,213	อัญมณี 23,433	ของขวัญราคา 25,582	ของขวัญราคา 20,021

P : ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5

จำนวนแรงงานทางตรงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี 2533-2537

ประเภทธุรกิจ	2535		2536		2537	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธุรกิจโรงแรม	367,448	34.43	392,560	33.60	418,476	33.65
ธุรกิจนำเที่ยว	28,845	2.68	30,226	2.59	31,708	2.58
ธุรกิจร้านอาหาร	285,813	26.76	303,398	25.97	321,183	25.95
ธุรกิจขายของที่ระลึก	104,358	9.78	126,091	10.79	138,029	11.15
ธุรกิจการขนส่ง	45,172	4.23	50,507	4.32	52,704	4.26
ธุรกิจบันเทิงและพักผ่อน	137,495	12.88	142,578	12.21	152,476	12.32
ธุรกิจอื่น ๆ	98,576	9.24	122,816	10.51	125,240	10.12
รวม	1,087,307	100	1,188,176	100	1,237,816	100

หมายเหตุ : ตัวเลขปี 2536 และ 2537 เป็นตัวเลขประมาณการ

ที่มา : A survey of labor force in the tourism industry by School of Applied Statistics. The National Institute of Development

Administration Submitted to Tourism Authority of Thailand in 1992

ตารางที่ 6

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยว ปี 2525-2536

หน่วย: บาท

ปี	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย
2525	2,248.11
2526	2,328.56
2527	2,128.00
2528	2,334.92
2529	2,233.28
2530	2,370.04
2531	2,532.54
2532	2,626.56
2533	2,955.63
2534	2,772.82
2535	3,393.58
2536	3,196.80

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 7

ค่าใช้จ่ายขององค์กรเพื่อสิ่งแวดล้อมปี 2531-2536 (ล้านบาท)

	2531		2532		2533		2534		2535		2536	
		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ
ค่าหลัก	18,965	24.05	26,114	27.09	25,823	23.35	26,346	26.34	30,143	24.42	40,514	28.15
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	12,535	15.90	15,644	16.22	16,667	15.07	19,523	19.52	17,202	13.97	24,135	16.77
ค่าวัสดุของใช้หลัก	30,387	38.53	35,537	36.87	42,936	38.83	33,214	33.21	49,476	40.18	44,529	30.94
ค่าเบี้ยประกันภัย	5,234	6.64	4,612	4.79	8,411	7.61	4,721	4.72	9,112	7.40	7,138	4.96
ค่าเดินทางขององค์กร	10,323	13.09	13,232	13.73	14,650	13.25	13,686	13.69	13,791	11.20	22,207	15.43
ภายในประเทศ												
อื่น ๆ	1,415	1.79	1,256	1.30	2,083	1.89	2,515	2.52	3,411	2.77	5,398	3.75
รวม	78,859	100	96,366	100	110,572	100	100,005	100	123,135	100	143,921	100

ที่มา : การของหน่วยงานต่างประเทศ

ตารางที่ 8

นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย (แบ่งตามประเทศ) ปี 2533-2536

ประเทศ	2533		2534		2535		2536	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวมทั้งหมด	5,298,860	100	5,086,899	100	5,136,443	100	5,760,533	100
เอเชียตะวันออก	3,018,205	58.96	2,980,173	58.19	2,865,083	55.78	3,377,520	58.63
อาเซียน	1,195,120	22.55	1,233,610	24.25	1,157,637	22.54	1,315,555	22.84
บรูไน	7,036	0.13	6,946	0.14	5,230	0.10	4,804	0.08
อินโดนีเซีย	51,282	0.97	52,872	1.04	49,320	0.96	63,325	1.10
มาเลเซีย	751,569	14.18	808,443	15.89	729,453	14.20	829,661	14.40
ฟิลิปปินส์	49,554	0.94	45,285	0.89	49,322	0.96	53,378	0.93
สิงคโปร์	335,679	6.33	320,064	6.29	324,312	6.31	364,387	6.33
จีน	60,810	1.15	75,052	1.48	128,948	2.51	261,739	4.54
ฮ่องกง	382,772	7.22	341,442	6.71	291,170	5.67	265,483	4.61
ญี่ปุ่น	652,299	12.31	559,501	11.00	569,744	11.09	581,809	10.10
เกาหลี	147,655	2.79	179,543	3.53	203,877	3.97	271,256	4.71
ไต้หวัน	503,156	9.50	453,864	8.92	407,298	7.93	524,694	9.11
อื่น ๆ	76,393	1.44	117,161	2.30	106,414	2.08	156,984	2.73
ยุโรป	1,229,957	23.21	1,184,969	23.29	1,268,299	25.08	1,410,510	24.49
ออสเตรเลีย	41,700	0.79	36,639	0.72	34,966	0.68	35,717	0.62
เบลเยียม	26,648	0.50	28,217	0.55	35,677	0.69	41,816	0.73
แคนาดา	31,450	0.59	29,863	0.58	30,117	0.59	31,975	0.56

ประเทศ	2533		2534		2535		2536	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ฟิลิปปินส์	28,006	0.53	27,012	0.53	19,310	0.38	18,700	0.32
ฝรั่งเศส	194,414	3.67	172,945	3.40	193,087	3.76	202,170	3.51
เยอรมัน	243,123	4.59	257,031	5.05	275,506	5.36	320,186	5.56
อิตาลี	108,129	2.04	113,169	2.22	117,846	2.29	126,428	2.19
เนเธอร์แลนด์	63,500	1.20	71,187	1.40	79,906	1.56	76,356	1.33
นอร์เวย์	14,508	0.27	14,691	0.29	16,535	0.32	21,022	0.36
สวีเดน	35,791	0.68	33,972	0.67	36,194	0.70	48,371	0.84
สวิตเซอร์แลนด์	67,405	1.27	69,638	1.37	71,791	1.40	69,411	1.20
สเปน	81,051	1.53	81,310	1.60	83,925	1.63	92,072	1.68
อังกฤษ	227,875	4.30	197,608	3.88	236,468	4.60	249,980	4.34
ออสเตรีย	27,496	0.52	22,534	0.44	19,628	0.38	19,880	0.35
อื่น ๆ	38,861	0.73	29,355	0.59	37,403	0.74	56,426	0.98
อเมริกา	367,778	6.94	326,812	6.42	354,910	6.91	359,726	6.24
อาร์เจนตินา	1,412	0.03	1,671	0.03	1,836	0.04	*	*
บราซิล	3,881	0.07	4,143	0.08	4,264	0.08	8,380	0.15
แคนาดา	68,987	1.30	64,189	1.26	64,878	1.26	59,263	1.03
เม็กซิโก	3,690	0.70	3,567	0.07	3,873	0.08	3,890	0.07
สหรัฐอเมริกา	285,352	5.39	248,441	4.88	274,397	5.34	278,315	4.83
อื่น ๆ	4,456	0.08	4,801	0.10	5,662	0.11	9,778	0.17

ประเทศ	2533		2534		2535		2536	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>เอเชียใต้</u>	267,583	5.05	270,292	5.31	277,051	5.39	231,590	4.02
บังคลาเทศ	44,838	0.85	61,218	1.20	71,027	1.38	36,451	0.63
อินเดีย	128,242	2.42	109,735	2.16	105,203	2.05	105,362	1.83
เนปาล	21,598	0.41	22,113	0.43	16,495	0.32	*	*
ปากีสถาน	47,655	0.90	52,089	1.02	61,102	1.19	50,653	0.88
ศรีลังกา	21,651	0.41	21,590	0.42	19,690	0.38	18,693	0.32
อื่น ๆ	3,599	0.06	3,549	0.08	3,534	0.07	20,441	0.35
<u>โอเชียเนีย</u>	288,209	5.44	229,757	4.52	233,782	4.55	238,245	4.14
ออสเตรเลีย	252,173	4.76	202,627	3.98	267,523	4.04	205,187	3.56
นิวซีแลนด์	32,408	0.61	23,865	0.47	22,401	0.44	29,454	0.51
อื่น ๆ	3,628	0.07	3,265	0.07	3,858	0.07	3,604	0.06
<u>ตะวันออกกลาง</u>	90,218	1.70	79,271	1.56	78,809	1.53	91,587	1.59
อิสราเอล	20,688	0.39	22,701	0.45	21,849	0.43	25,483	0.44
คูเวต	6,071	0.11	8,680	0.17	8,695	0.17	8,200	0.14
ซาอุดีอาระเบีย	16,414	0.31	9,102	0.18	10,852	0.21	11,302	0.20
สหรัฐอาหรับเอมิเรต	12,433	0.23	10,671	0.21	9,356	0.18	12,615	0.22
อื่น ๆ	34,612	0.66	28,117	0.55	28,057	0.54	33,987	0.59

ประเทศ	2533		2534		2535		2536	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แอฟริกา	35,625	0.70	36,910	0.71	38,509	0.76	51,355	0.89
อิสราเอล	4,703	0.09	3,379	0.07	3,637	0.07	4,144	0.07
แอฟริกาใต้	8,428	0.16	9,489	0.19	12,001	0.23	24,405	0.42
อื่น ๆ	23,779	0.46	22,757	0.45	22,871	0.46	22,806	0.40

* : ไม่มีข้อมูล

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 9

นักท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย ปี 2535-2536

ประเทศ	2535		2536	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาเลเซีย	729,453	14.2	829,661	14.40
ญี่ปุ่น	568,744	11.09	581,809	10.10
ไต้หวัน	407,293	7.93	524,694	9.11
สิงคโปร์	324,312	6.31	384,387	6.33
เยอรมัน	275,506	5.36	320,186	5.56
สหรัฐอเมริกา	274,397	5.34	278,315	4.83
เกาหลี	203,877	3.97	271,256	4.71
ฮ่องกง	291,170	5.67	265,483	4.61
จีน	128,948	2.51	261,739	4.54
อังกฤษ	236,468	4.60	249,980	4.34
ออสเตรเลีย	207,523	4.04	205,187	3.56
ฝรั่งเศส	193,087	3.76	202,170	3.51
อิตาลี	117,846	2.29	126,428	2.19
รวม	3,959,624	100	4,481,295	100

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 10

รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทย ปี 2534-2536

หน่วย : ร้อยละ

	2534	2535	2536
ความถี่ในการเดินทาง			
เดินทางครั้งแรก	53.22	54.49	52.79
เดินทางซ้ำ	49.78	45.51	46.21
การจัดการเดินทาง			
เดินทางมาด้วยบริษัทนำเที่ยว	42.92	44.47	43.85
จัดการเดินทางด้วยตนเอง	57.08	55.53	56.15
เพศ			
ชาย	65.21	65.47	64.12
หญิง	34.79	34.53	35.88
อายุ			
ต่ำกว่า 15 ปี	4.21	4.15	4.07
15 - 24	10.87	11.40	10.16
25 - 34	29.02	29.98	27.74
35 - 44	23.47	23.70	23.73
45 - 54	17.49	16.51	18.56
55 - 64	10.19	9.74	10.89
ตั้งแต่ 64 ปีขึ้นไป	4.75	4.52	4.85

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทย ปี 2534-2536

หน่วย : ร้อยละ

	2534	2535	2536
จุดมุ่งหมายในการมาเยือน			
ท่องเที่ยว	88.04	88.61	87.56
ธุรกิจ	9.07	8.61	9.27
ประชุม	0.74	0.62	0.75
ราชการ	0.62	0.47	0.82
อื่น ๆ	1.53	1.69	1.60
ที่พักแรมในประเทศไทย			
โรงแรม	97.94	98.10	98.02
บ้านเพื่อน	0.45	0.51	0.71
เกสต์เฮ้าส์	0.40	0.37	0.30
อพาร์ทเมนต์	0.06	0.07	0.04
อื่น ๆ	1.15	0.95	0.89

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 11

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจำนวนตามรายเดือน ปี 2534-2535

	2534		2535	
	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	ร้อยละ	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	ร้อยละ
มกราคม	438,001	8.61	444,113	8.65
กุมภาพันธ์	411,756	8.09	511,141	9.95
มีนาคม	397,087	7.81	418,541	8.14
เมษายน	395,813	7.78	427,260	8.31
พฤษภาคม	368,053	7.24	311,578	6.07
มิถุนายน	386,351	7.60	330,752	6.44
กรกฎาคม	424,701	8.35	392,196	7.64
สิงหาคม	470,982	9.26	471,934	9.19
กันยายน	374,480	7.36	365,812	7.12
ตุลาคม	416,348	8.18	434,847	8.46
พฤศจิกายน	473,179	9.30	492,946	9.60
ธันวาคม	530,148	10.42	535,523	10.43
รวม	5,066,899	100	5,136,443	100

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 12

จำนวนนักท่องเที่ยวและระยะเวลาพักในเมืองท่องเที่ยวที่นำร่องของไทย ปี 2531-2536

เมืองท่องเที่ยว	ปี	2531	2532	2533	2534	2535	2536
<u>กรุงเทพมหานคร</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	4,884,951	3,811,145	3,758,652	4,952,208	5,176,273	6,021,138
	ระยะเวลาพัก (วัน)	2.46	2.39	2.49	2.67	2.39	*
<u>เชียงใหม่</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	945,879	1,081,507	1,136,362	1,145,354	1,128,544	907,840
	ระยะเวลาพัก (วัน)	2.77	2.98	3.65	3.21	2.23	*
<u>พัทลุง</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	1,727,025	1,892,201	1,581,303	1,462,590	1,456,942	1,128,871
	ระยะเวลาพัก (วัน)	3.43	3.97	3.99	4.15	4.36	*
<u>ภูเก็ต</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	726,173	810,014	1,064,283	1,021,140	1,436,283	1,359,000
	ระยะเวลาพัก (วัน)	4.44	5.17	4.87	4.32	4.38	*
<u>หาดใหญ่</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	1,169,655	1,315,119	1,386,778	1,240,237	1,019,184	*
	ระยะเวลาพัก (วัน)	2.03	1.94	1.97	1.96	1.95	*
<u>สุโขทัย-ลพ</u>	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	264,457	279,873	305,082	313,501	297,943	*
	ระยะเวลาพัก (วัน)	1.38	1.72	1.34	1.44	1.76	*

* : ไม่มีข้อมูล

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 13

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย (แบ่งตามประเทศ) ปี 2535

หน่วย : คน

	กรุงเทพ	เชียงใหม่	พัทลุง	ภูเก็ต	หาดใหญ่	สุโขทัย-ลพ	เกาะสมุย
ไทย	553,648	273,210	417,574	273,552	437,995	4,428	178,408
สหรัฐอเมริกา *	328,250	72,637	73,971	36,942	2,680	3	27,304
แคนาดา	71,307	13,577	18,077	11,098	587	0	5,645
ออสเตรเลีย	24,860	5,373	23,085	15,224	310	0	10,553
เบลเยียม	40,181	16,155	19,040	7,391	222	0	1,549
เดนมาร์ก	33,248	7,735	16,849	9,499	314	0	2,340
ฝรั่งเศส *	236,258	160,221	46,665	36,773	838	0	20,240
เยอรมัน *	362,196	96,565	255,662	113,385	2,214	8	84,870
อิตาลี	158,904	20,882	43,150	87,098	384	0	25,137
เนเธอร์แลนด์	89,821	18,475	24,495	23,522	82	0	4,627
สวีเดน	71,656	11,304	31,492	50,917	178	0	18,116
สวีทเซอร์แลนด์	116,264	31,092	36,451	49,315	435	0	35,582
อังกฤษ	264,528	40,051	87,152	58,958	1,131	113	28,637
ตะวันออกกลาง *	87,303	6,098	88,749	2,278	379	0	2,395
ออสเตรเลีย	257,287	29,033	34,412	39,191	2,757	5	16,101
ฮ่องกง	147,659	21,341	44,098	42,364	1,716	0	3,500
ญี่ปุ่น *	1,060,338	49,196	50,564	171,741	6,560	16	6,598
นิวซีแลนด์	32,510	6,150	8,174	4,205	201	0	3,305
ไต้หวัน	279,080	8,960	29,663	228,053	4,524	0	2,210

	กรุงเทพ	เชียงใหม่	พัทลุง	ภูเก็ต	หาดใหญ่	สุโขทัย-ลพ	เกาะสมุย
ชาวเอเชีย	91,215	7,180	11,959	35,396 *	338,463 *	14,844	2,546
สิงคโปร์	149,639	13,823	22,037	59,007 *	210,740	278	3,185
อื่น ๆ	720,131	45,386	73,623	80,378	6,474	62	9,546
รวม	5,176,273	1,128,544	1,456,942	1,436,287	1,019,184	297,942	492,395

* : นักท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนั้น

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 14

แสดงบริษัทนำเที่ยว และตัวแทนฝ่ายจัดการ

<u>บริษัทตัวแทน</u>	<u>ตัวแทนฝ่ายจัดการ</u>
Aeroglobal Company Co.,Ltd.	Mr.Collin Mackay
Asian Tours Center Co.,Ltd.	Mr.Andre E.Horner
Caesars Travel Service Co.,Ltd.	Mr.Sang Sok Pok
Compagnie Generale Du Siam Ltd.	Mr.Gerard Duffend
Diethelm Travel Co.,Ltd.	Mr.L.A.Matzig
Dee Jai Tour Co.,Ltd.	Mr.William Ogan
Eastern Service Co.,Ltd.	Mr.N.H.Baum
Fuji Express Co.,Ltd.	Mr.J.M.Wang
G.G.Tour Co.,Ltd.	Mr.Gordon George
G-T German Travel	Mr.Thomas Benes
Grand Express Travel Co.,Ltd.	Mr.Foong S.P.
Hon Thai Co.,Ltd.	Mr.Michael Hon
Jet. Set (Thailand) Co.,Ltd.	Mr.Hans Haensel
K.R.Indersingh Madan (Thailand) & Co.,Ltd.	Mr.Rachpal S.Madan
Metro Mart Co.,Ltd.	Mr.Chower Narula
Ming Travel Co.,Ltd.	Mr.Kim Myung Suk
New Japan Tours (Bangkok) Co.,Ltd.	Mr.Mikio Suzuki
Orient Tours Co.,Ltd.	Mr.Ezio Salamone
Oriental Scenery Co.,Ltd.	Mr.Carlos Ramos Esquilin
Panda Travel Agency Co.,Ltd.	Mr.Toshinobu Omori
Relax Holiday Co.,Ltd.	Mr.Terry Tay

S.M.I.Travel Co.,Ltd.	Mr.Hisao Kikuchi
Thai Ootomo Express Co.,Ltd.	Mr.Liew Yee Nan
Tour Japan Co.,Ltd.	Mr.Lim Seoung Huot
Tour Marketing International Co.,Ltd.	Mr.Akane Otaka
Travel Scope Co.,Ltd.	Mr.Yuji Sasabuchi
Thai Han Travel Co.,Ltd.	Mr.Wan Sun Ung
T.T.B. (Thai Travel Bureau) co.,Ltd.	Mr.J.Kun Lee
Tropic Asia Tours Co.,Ltd.	Mr.Julie Macdonald
Thai Han Travel Service Co.,Ltd	Mr.Won Sun Ung
Tiger Tourist Service Co.,Ltd	Mr.Jim My Tang
Tour East (Thailand) Co.,Ltd.	Mr.Johnny Larsen
View Travel Co.,Ltd.	Mr.George Prader
Woo Joo Travel Co.,Ltd.	Mr.Kim Sung Soo

ตารางที่ 15

รูปแบบการท่องเที่ยวและช่วงเวลาของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน ในปี 3538

	ญี่ปุ่น	เกาหลี	ไต้หวัน
รูปแบบการท่องเที่ยว			
- ผ่านบริษัทนำเที่ยว	53	81	72
- ไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว	47	19	28
อายุ			
- ต่ำกว่า 15 ปี	3	3	5
- 15-24	17	4	9
- 25-34	22	19	27
- 35-44	18	24	25
- 45-54	21	19	15
- 55-64	12	22	16
- 65 ขึ้นไป	7	8	8

ที่มา : การท่องเที่ยวส่วนหนึ่งประเทศไทย

ตารางที่ 16

จำนวนและสัดส่วนห้องฝึกวิชารวมตามภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ปี 2531-2538

	ปี											
	2531		2532		2533		2534		2535		2536 *	
	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ห้อง)	สัดส่วน (ร้อยละ)
กรุงเทพฯ	38,099	26	37,565	25	41,087	24	45,548	24	48,371	24	58,005	26
ภาคกลางและภาค ตะวันตก	12,290	9	12,713	9	14,012	8	15,202	8	17,159	8	18,085	8
ภาคตะวันออก	22,961	17	26,761	18	32,929	20	37,860	20	43,773	21	46,326	21
ภาคเหนือ	19,428	14	21,275	14	24,586	15	28,140	15	28,838	14	30,945	14
ภาคใต้	31,932	24	36,629	25	42,103	26	48,276	25	51,016	25	51,956	24
ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	13,010	10	13,210	9	13,896	8	15,407	8	15,852	8	16,358	7
รวม	135,720	100	146,153	100	168,595	100	190,453	100	205,009	100	221,655	100

* : ตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย